

Tussenevaluatie Wet BRP

Negen vragen over de Wet basisregistratie personen beantwoord

Bart Keijzer
Ronald van der Mark
Harro Spanninga
Jan Sprenger
Daniëlle Wuite

7 april 2016 Versie 2.0

Tussenevaluatie Wet BRP

Negen vragen over de Wet basisregistratie personen beantwoord

Inhoud	Pagina
Samenvatting	1
1. Inleiding	5
1.1 Tussenevaluatie Wet BRP	5
1.2 Aanpak van het onderzoek en respons	8
1.3 Leeswijzer	11
2. Niet meer opnemen vreemde nationaliteit naast Nederlandse	12
2.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	12
2.2 Bevindingen uit het onderzoek	12
2.3 Analyse en conclusie	14
3. Bestuurlijke boete	16
3.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	16
3.2 Bevindingen uit het onderzoek	16
3.3 Analyse en conclusie	18
4. Aanwijzing toezichthouders BRP	20
4.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	20
4.2 Bevindingen uit het onderzoek	20
4.3 Analyse en conclusie	22
5. Opvragen persoonsgegevens door derden met toestemming burger	23
5.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	23
5.2 Bevindingen uit het onderzoek	24
5.3 Analyse en conclusie	26
6. Bewaren van bescheiden over verstrekkingen	28
6.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	28
6.2 Bevindingen uit het onderzoek	28
6.3 Analyse en conclusie	28

7. Gewijzigde procedures bij aangifte van vertrek uit Nederland	29
7.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	29
7.2 Bevindingen uit het onderzoek	29
7.3 Analyse en conclusie	31
8. Toekennen van briefadressen	33
8.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	33
8.2 Bevindingen uit het onderzoek	34
8.3 Analyse en conclusie	36
9. Verklaring onder eed of belofte	38
9.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	38
9.2 Bevindingen uit het onderzoek	38
9.3 Analyse en conclusie	39
10. Registratie van verblijfplaats van personen	40
10.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA	40
10.2 Bevindingen uit het onderzoek	41
10.3 Analyse en conclusie	43
Bijlage I: Literatuurlijst	1
Bijlage II: Vragenlijst schriftelijke enquête Tussenevaluatie Wet BRP	1
Bijlage III: Deelnemers focusgroepen	1

Samenvatting

De Wet basisregistratie personen (Wet BRP) heeft op 6 januari 2014 de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (Wet GBA) vervangen. De Wet BRP is de juridische vertaling van nieuwe ontwikkelingen die zich op het terrein van de Nederlandse bevolkingsadministratie voordoen. Naar aanleiding van vragen over de effectiviteit van onderdelen van de nieuwe wet, heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een tussentijdse evaluatie toegezegd aan Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Het ministerie van BZK heeft Berenschot gevraagd onderzoek te doen bij gemeenten en afnemers van de basisregistratie personen (BRP). Het onderzoek is uitgevoerd door:

- Een enquête te houden onder burgerzakenmedewerkers, respons van 199 gemeenten.
- Vier groepsgesprekken (focusgroepen) te houden, te weten met medewerkers Burgerzaken (2x), met medewerkers van gemeenten in hun rol als afnemer van de BRP en met afnemers van de BRP.

Deze tussenevaluatie geeft antwoord op een negental onderzoeksvragen die het ministerie van BZK in samenwerking met de NVVB/VNG heeft opgesteld. Daarnaast hebben deelnemers aan groepsgesprekken een aantal punten naar voren gebracht.

De belangrijkste vragen en antwoorden van het onderzoek zijn hier kort weergegeven.

Niet meer opnemen vreemde nationaliteit naast de Nederlandse

De wijziging in de Wet BRP houdt in dat vreemde nationaliteiten naast de Nederlandse niet meer worden geregistreerd, terwijl dit voorheen wel het geval was.

Burgers: hebben hier weinig klachten over. Zij moeten wel zelf vreemde nationaliteit aantonen in voorkomende gevallen.

Burgerzaken: ervaren enig ongemak bij het toepassen van internationaal privaatrecht.

Medewerkers van afdelingen Burgerzaken moeten nu meer zelf onderzoek doen of internationaal privaatrecht van toepassing kan zijn dan voorheen. Lastig uit te leggen aan burgers.

Afnemers: hebben een minder compleet beeld van de vreemde nationaliteiten van burgers. Dit heeft beperkt effect op de uitvoering van hun taken.

Bestuurlijke boete

Het college van Burgermeester en Wethouders van een gemeente kan sinds de wetswijziging aan burgers die hun verplichtingen te aanzien van de Wet BRP niet nakomen een bestuurlijke boete opleggen.

Burgerzaken: een groot aantal gemeenten heeft nog geen besluit genomen over het al dan niet uitvoeren van de bestuurlijke boete. Door de meeste wordt als reden gegeven 'andere prioriteiten'. Gemeenten die het wel hebben gedaan geven aan dat de kwaliteit van de BRP verbetert met name door de preventieve werking van dreiging met een boete, met name bij het aanleveren van bescheiden door burgers.

Toezichthouder BRP

Gemeenten zijn nu verplicht om een toezichthouder aan te stellen, specifiek voor naleving van Wet BRP.

Burgerzaken: Een groot deel van de gemeenten heeft dit inmiddels gedaan. De komst van de toezichthouder BRP wordt positief en als een verbetering ervaren. Men loopt in de praktijk wel tegen enkele beperkingen aan omtrent de bevoegdheden van deze toezichthouder. Zo is de toezichthouder BRP niet bevoegd om zelfstandig een woning te betreden, waardoor nader onderzoek ter plekke niet goed mogelijk is, tenzij wordt samengewerkt met ambtenaren die wel die bevoegdheid hebben (BOA's).

De meerderheid van de gemeenten met een BRP specifieke toezichthouder, meent dat de kwaliteit van de BRP verbeterd is door de activiteiten van een toezichthouder.

Opvragen persoonsgegevens door derden met schriftelijke toestemming van de burger

In Wet BRP is het nu mogelijk om als natuurlijk persoon of bedrijf (een derde zonder aanwijzing door de minister of gemeentelijke verordening) gegevens op te vragen van een burger, met voorafgaande schriftelijke toestemming van de burger in kwestie. Het doel van deze wijziging is om de administratieve last van de burger te verleggen naar de vragende organisatie.

Burgerzaken: Uit het onderzoek blijkt dat dit in de praktijk weinig voorkomt. Gemeenten stappen, zoals in de oude situatie, vaak nog naar de burger om – doorgaans eenmalige – toestemming te vragen wanneer er gegevens opgevraagd worden door deze categorie van derden. Het doel van de wetswijziging lijkt dus nog niet bereikt. Op basis van een verificatie in de focusgroep met medewerkers Burgerzaken is echter duidelijk geworden dat niet alle gemeenten de verandering in de Wet BRP artikel 3.6 1 b en hiermee de vraag in de enquête goed begrepen hebben.

Bewaren van bescheiden over verstrekkingen

In de Wet BRP is de minimale bewaartijd door Burgerzaken van bescheiden over verstrekkingen van persoonsgegevens verhoogd naar 20 jaar.

Burgerzaken: Uit dit onderzoek blijkt dat gemeenten dit grotendeels hebben doorgevoerd. Er is bij gemeenten enig onbegrip voor deze verlenging¹. Het blijkt zelden voor te komen dat iemand deze bescheiden opvraagt.

Gewijzigde procedures bij vertrek uit Nederland naar het buitenland

In de Wet GBA was het niet verplicht om persoonlijk aan de balie te verschijnen bij een aangifte van vertrek naar het buitenland. Bovendien bestond de mogelijkheid om iemand te machtigen tot het doen van deze aangifte. In de Wet BRP kunnen personen anderen niet meer machtigen en moet iedereen die van dat adres vertrekt in persoon aan de balie verschijnen, wanneer niet alle ingeschrevenen van dat adres vertrekken. Deze maatregel is ingevoerd op verzoek van de Tweede Kamer met als doel gedwongen uithuwelijking en achterlating tegen te gaan.

Burgers: De nieuwe maatregel zorgt voor meer administratieve lasten bij burgers.

Burgerzaken: Ook voor Burgerzaken zorgt de maatregel voor meer administratieve lasten. In de

¹ Het was een beslissing van het Europese hof om deze termijn te verhogen naar twintig jaar.

praktijk passen gemeenten hun eigen beleid hierop toe. Er is sprake van een averechts effect doordat mensen bij vertrek helemaal niet meer naar de balie komen of zich pas uitschrijven als ze al weg zijn.

Toekennen van briefadressen

In de Wet GBA bestond al de mogelijkheid om een briefadres toe te kennen wanneer een woonadres ontbrak. In de Wet BRP wordt deze mogelijkheid verrijkt op drie punten, namelijk toekenning op basis van veiligheidsredenen, ambtshalve toekenning en de mogelijkheid van een rechtspersoon als briefadresgever.

Burgerzaken: Het onderzoek toont aan dat deze wijziging vooral een formalisering van de reeds bestaande praktijk is. De nieuwe mogelijkheden worden op beperkte schaal toegepast. Dat sluit aan bij de praktijk, slechts in een beperkt aantal situaties wordt een briefadres toegekend.

Afnemers: Ook afnemers geven aan weinig verandering te zien ten opzichte van de situatie voor de invoering van de wet BRP.

Verklaring onder eed of belofte

In Wet GBA bestond al de mogelijkheid om gegevens in de persoonsregistratie te ontleen aan een verklaring onder eed of belofte. De Wet BRP voegt hieraan toe dat gegevens hier alleen aan ontleend kunnen worden wanneer het aannemelijk is dat er geen sterkere documenten gevonden kunnen worden waaraan een gegeven ontleend kan worden.

Burgerzaken: Afdelingen Burgerzaken geven aan dat men in de praktijk altijd al zocht in registers en andere brondocumenten ter verificatie. Wel lijkt het aantal verklaringen onder eed of belofte toe te nemen bij een aantal gemeenten, waarschijnlijk naar aanleiding van een toenemend aantal vluchtelingen.

Registratie verblijfplaats personen

Met de inwerkingtreding van de wet BRP werd het mogelijk gegevens over niet-ingezetenen te gaan bijhouden in de basisregistratie personen (de Registratie niet-ingezetenen (RNI), onderdeel van de BRP). Niet-ingezetene zijn personen die niet of slechts kort (minder dan 4 maanden binnen zes maanden) in Nederland verwachten te verblijven, maar die wel een relatie hebben met de Nederlandse overheid. Het buitenlands woonadres van de niet-ingezetene wordt in de BRP geregistreerd en bijgehouden. Het eventuele verblijfsadres in Nederland echter niet. Er is in het onderzoek gevraagd naar behoefte van gemeenten aan het actuele verblijfsadres van in de gemeente verblijvende niet-ingezetenen.

Burgerzaken: iets minder dan de helft van de aan het onderzoek deelnemende gemeenten gaf aan behoefte te hebben aan kennis over de actuele verblijfplaats van niet-ingezetenen voor gemeentelijke (handhavings)taken, bijvoorbeeld in het kader van overbewoning, rampenbestrijding, belastingheffing. Bij 100.000+ gemeenten was de behoefte groter.

Afnemers: Ook uitvoeringsorganisaties stellen dat door het ontbreken van het actuele verblijfsadres, er vaak nog geen accuraat beeld is van waar iemand zich bevindt.

Berenschot

Door deelnemers van focusgroepen ingebrachte punten buiten onderzoeksvragen om:

- Uit dit onderzoek blijkt dat de RNI door gemeenten wordt gezien als een vooruitgang op de oude situatie. Ook voor afnemers, met name uitvoeringsorganisaties, blijkt het een vooruitgang.
- Gegevens over gerelateerden worden niet bijgehouden in de RNI. Daar is vanuit afnemers wel behoefte aan. Nu is eigen onderzoek nodig om de gegevens te verkrijgen.

1. Inleiding

1.1 Tussenevaluatie Wet BRP

1.1.1 Achtergrond

De Wet basisregistratie personen (Wet BRP) heeft op 6 januari 2014 de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (Wet GBA) vervangen. De wet is de nieuwe grondslag voor de basisregistratie van persoonsgegevens en vormt de juridische vertaling van nieuwe ontwikkelingen die zich op het terrein van de Nederlandse bevolkingsadministratie voordoen. De belangrijkste daarvan zijn: de technische vernieuwing van de basisregistratie, de uitbreiding van de basisregistratie met het opnemen van gegevens van niet-ingezetenen, de verbetering van de kwaliteit van de basisregistratie en de vermindering van de administratieve lasten.

Sommige onderdelen van de wet die gewijzigd zijn ten opzichte van de Wet GBA zijn nog niet in werking, want ze kunnen pas worden doorgevoerd als alle nieuwe centrale ICT-voorzieningen in gebruik zijn genomen. Deze voorzieningen worden door het programma **Operatie BRP** gerealiseerd. Totdat alle nieuwe ICT-voorzieningen zijn opgeleverd, blijven gemeenten (gedeeltelijk) de GBA-ICT gebruiken, wat bijvoorbeeld de mogelijkheden van plaatsonafhankelijke dienstverlening nu nog beperkt.

Wijzigingen die wel in werking zijn, zijn bijvoorbeeld de wijzigingen rond aangifte van vertrek, de uitbreiding van de mogelijkheden om een briefadres toe te kennen, het niet meer registreren van een vreemde nationaliteit naast de Nederlandse en de mogelijkheid om personen die niet voldoen aan de voorwaarden om als ingezetene ingeschreven te worden, als niet-ingezetenen in de basisregistratie in te schrijven. Daarnaast heeft het college van B&W van gemeenten de bevoegdheid gekregen een bestuurlijke boete op te leggen aan de burger, bijvoorbeeld wanneer deze ten onrechte geen aangifte doet van verhuizing.

Om de eerste praktijkervaringen te onderzoeken heeft het ministerie van BZK aan adviesbureau Berenschot gevraagd een tussentijdse evaluatie uit te voeren. Deze loopt vooruit op de gebruikelijke wetsevaluatie die 5-7 jaar na inwerkingtreding van de wet plaatsvindt. Deze tussentijdse evaluatie is door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) toegezegd aan de NVVB en de VNG naar aanleiding van vragen over de effectiviteit van onderdelen van de wet. De nadruk van deze tussentijdse evaluatie ligt primair op het objectief vastleggen van de eerste ervaringen met de wet met betrekking tot een beperkt aantal aspecten (zie 1.1.3).

1.1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om duidelijkheid te krijgen over de gevolgen in de uitvoeringspraktijk van onderdelen van de wet die gewijzigd zijn ten opzichte van de Wet GBA en of gemeenten dit als een lastenverzwaring ervaren. Het gaat daarbij primair om een objectieve vastlegging van de eerste ervaringen met de wet en een algemeen beeld van:

- de uitvoeringspraktijk van de wet: hoe voeren gemeenten diverse aspecten van de wet uit?

- ervaringen bij de uitvoering van de wet en met nieuwe situaties die ontstaan zijn door de wet: zowel voor gemeenten als voor instanties die gegevens ontvangen uit de BRP
- ervaringen met het gebruik van diverse nieuwe mogelijkheden die de wet gemeenten biedt.

1.1.3 De onderzoeksvragen

De eerste te onderzoeken ervaringen hebben betrekking op negen specifieke onderdelen van de Wet BRP die gewijzigd zijn ten opzichte van de Wet GBA. Voor elk van de negen wijzigingen is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een hoofdvraag met deelvragen geformuleerd. Hieronder geven we de onderzoeksvragen weer.

1. ***Niet meer opnemen vreemde nationaliteit naast Nederlandse:***

Welke effecten heeft het niet vastleggen van een vreemde nationaliteit bij Nederlanders voor gemeenten en afnemers van de BRP?

1a: Welke veranderingen zijn er in de processen bij Burgerzaken opgetreden?

1b: Tegen welke problemen lopen gemeenten aan doordat zij geen vreemde nationaliteit bij Nederlanders meer vastleggen, en wat zijn deze problemen?

1c: Welke effecten heeft het feit dat gemeenten geen vreemde nationaliteit bij Nederlanders meer vastleggen op de uitvoerders (afnemers BRP)?

2. ***Bestuurlijke boete***

Wat zijn de effecten van de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete die de Wet BRP geeft?

2a: Bij welke overtredingen en hoe vaak wordt de bestuurlijke boete gebruikt door gemeenten?

2b: Wat zijn de ervaringen van gemeenten met de mogelijkheid tot het geven van een bestuurlijke boete?

3. ***Aanwijzing toezichthouder***

Wat zijn de effecten op gemeenten van de verplichting tot aanwijzing van een toezichthouder op de naleving van verplichtingen van burgers?

3a: Hebben gemeenten ambtenaren aangesteld die als toezichthouder op de naleving van de verplichtingen van de burger actief zijn?

3b: Wat zijn de ervaringen van gemeenten met het toezicht houden op naleving van verplichtingen voor de burger via aangewezen ambtenaren?

4. ***Toestemming van de burger aan derde i.p.v. aan gemeente bij een verstrekking verzoek voor gegevens uit de BRP***

Wat zijn de effecten van de mogelijkheid tot verstrekking van gegevens aan derden onder de Wet BRP op gemeenten?

4a: Hoe gaan gemeenten om met de instemming van burgers die nodig is voor het verstrekken van gegevens aan derden?

4b: Wat zijn de ervaringen van gemeenten met de instemming die nodig is om gegevens aan derden te verstrekken?

4c: Hoe gaan derden om met de instemming van burgers die nodig is voor het verstrekken van gegevens uit de BRP?

5. Bewaren bescheiden omtrent gegevensverstrekkingen

Wat zijn de ervaringen van gemeenten met de nieuwe situatie waarin alle bescheiden omtrent gegevensverstrekkingen twintig jaar bewaard moeten worden?

6. Aangifte van vertrek

Wat zijn de effecten van de gewijzigde procedures omtrent aangifte van vertrek van burgers uit Nederland voor gemeenten?

6a: Hoe gaan gemeenten om met de gewijzigde regels omtrent aangifte bij vertrek?

6b: Wat zijn de ervaringen van gemeenten met de gewijzigde regels omtrent aangifte bij vertrek?

7. Briefadres

Wat zijn de effecten van de veranderde procedures omtrent de toekenning van briefadressen voor gemeenten?

7a: Hoe gaat Burgerzaken om met de verruimde mogelijkheden omtrent het toekennen van briefadressen?

7b: Biedt de circulaire 'briefadres veiligheidsredenen' voldoende houvast voor Burgerzaken om met de nieuwe mogelijkheden omtrent het toekennen van een briefadres om te gaan?

8. Verklaring onder eed of belofte

Hoe gaat Burgerzaken om met de regelgeving omtrent het opnemen van gegevens van gerelateerden?

8a. In welke mate worden gegevens over gerelateerden (ouders, huwelijkspartner, kinderen) opgenomen in de BRP door Burgerzaken op basis van een verklaring onder eed of belofte?

9. Registratie verblijfplaats personen

Wat zijn de ervaringen met de registratie van de verblijfplaats van personen (zowel ingezetenen als niet ingezetenen)?

9a: Wat zijn de ervaringen van Burgerzaken met de registratie van de verblijfplaats van personen?

9b: Wat zijn de ervaringen van afnemers (inclusief gemeenten in hun rol als afnemer) van de BRP met de registratie van de verblijfsplaats van personen?

1.2 Aanpak van het onderzoek en respons

Het onderzoek bestond uit een beleidsanalyse, een enquête onder medewerkers Burgerzaken en een aantal focusgroep-bijeenkomsten. Een begeleidingscommissie stuurde het onderzoek aan en beoordeelde de resultaten. In deze paragraaf gaan we kort op deze aspecten in.

Beleidsanalyse

Wij zijn het onderzoek gestart met het maken van een overzicht van achtergronden, doelen en beoogde effecten van de wijzigingen in de wet die onderzocht moesten worden. Van elke wijziging is beschreven welke veranderingen er in de Wet BRP zijn aangebracht ten opzichte van de Wet GBA. Dit hebben wij gedaan aan de hand van het bestuderen van documenten als de wetten, inclusief toelichtingen, overige Tweede Kamerstukken en circulaire's. Ook hebben wij enkele interviews afgenomen bij betrokken ambtenaren van het ministerie van BZK en Ronald Zijlstra van de NVVB. Zie bijlage I voor de literatuurlijst.

Enquête Burgerzaken

Vervolgens is er een enquête uitgezet onder de gemeentelijke BRP-contactpersonen van het ministerie van BZK bij alle 393 gemeenten (december 2015, zie Bijlage II). Deze enquête gaat over de praktische ervaringen omtrent de uitvoering van de Wet BRP binnen Burgerzaken. Om dit in kaart te brengen zijn over de verschillende onderwerpen vragen gesteld, waarbij de mogelijkheid werd geboden om opmerkingen te geven over de betreffende wetswijziging en praktijkervaringen. In totaal telde de enquête dertig vragen, verdeeld over negen thema's die betrekking hebben op de Wet BRP.

De enquête heeft een respons opgeleverd van 199 gemeenten (51%). Een aantal gemeenten heeft de enquête voor meerdere gemeenten ingevuld, omdat zij samenwerken bij Burgerzaken. Per grootteklasse ligt de respons nergens onder de 45% en bij de grootste gemeenten boven de 60%. Naar grootteklasse gemeten zijn er relatief meer kleinere gemeenten (minder dan 50.000 inwoners) dan grotere gemeenten onder de respons. Dit komt overigens overeen met de populatie. Dit betekent dat de responderende gemeenten een goede afspiegeling vormen van alle gemeenten en dat de onderzoeksresultaten representatief zijn.

Grootte gemeente	Aantal populatie*	Percentage populatie*	Aantal respons	Percentage respons tov populatie	Respons naar grootte klasse
Gemeenten tot 20.000 inwoners	125	32%	59	30%	47%
Gemeenten 20.000 – 50.000 inwoners	192	49%	96	48%	50%
Gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners	45	11%	24	12%	53%
Gemeenten meer dan 100.000 inwoners:	31	8%	20	10%	65%

Figuur 1. Respons en populatie (* Gemeentelijke data van CBS, 2015)

De responderende gemeenten zijn gespreid over de provincies. Het aandeel responderende gemeenten in de provincies Drenthe, Zeeland en Noord-Holland blijft achter bij het gemiddelde (respons onder de 40%). Uitschieters zijn de gemeenten in Limburg en Overijssel (respons boven de 70%). In onderstaande figuur is de respons per provincie weergegeven en de geografische spreiding van de respondenten over Nederland.

Provincie	Aantal gemeenten (%)	Respons (%)	Respons provincie
Groningen	23 (5,9%)	11 (5,5%)	48%
Friesland	24 (6,1%)	14 (7,0%)	58%
Drenthe	12 (3,1%)	3 (1,5%)	25%
Overijssel	25 (6,4%)	20 (10,1%)	80%
Flevoland	6 (1,5%)	3 (1,5%)	50%
Gelderland	54 (13,7%)	23 (11,6%)	43%
Utrecht	26 (6,6%)	14 (7,0%)	54%
Noord-Holland	51 (13%)	20 (10%)	39%
Zuid-Holland	60 (15,3%)	31 (15,6%)	52%
Zeeland	13 (3,3%)	4 (2,0%)	31%
Noord-Brabant	66 (16,8%)	31 (15,6%)	47%
Limburg	33 (8,4%)	24 (12,1%)	73%
Totaal	393 (100%)	199 (100%)	

Figuur 2. Geografische spreiding respondenten

Focusgroepen Burgerzaken

Op 1 en 3 februari 2016 hebben twee groepsgesprekken plaatsgevonden met medewerkers van Burgerzaken van gemeenten, om meer inhoudelijk met elkaar van gedachten te wisselen over de eerste ervaringen met de Wet BRP. De eerste bevindingen van de enquête werden daarbij gebruikt als vertrekpunt. Aan deze groepsbijeenkomsten hebben, verdeeld over de twee dagen, vijftien personen vanuit dertien - in grootte variërende - gemeenten deelgenomen.

Focusgroep gemeenten in hun rol als afnemers

Op 2 februari 2016 heeft er een groepsgesprek plaatsgevonden met een goed samengestelde mix van gemeenten in hun rol als afnemer van de BRP. Het deelnemersveld besloeg negen personen, vanuit negen verschillende gemeenten. Het doel van deze bijeenkomst was het in beeld brengen van de ervaringen aan de afnemende kant van de BRP bij een gemeente.

Focusgroep afnemers

Op 4 februari 2016 heeft er een groepsgesprek plaatsgevonden met een groep van afnemers van de BRP. In totaal zijn er via verschillende kanalen uitnodigingen verzonden, zoals naar de deelnemers van het Gebruikersoverleg BRP.

Dit heeft geresulteerd in zeven deelnemende afgevaardigden van zes overheidsorganisaties:

Centraal Bureau voor de Statistiek, Kamer van Koophandel, Algemene Pensioen Groep, Nationale Politie, Justitiële Informatie Dienst en de Belastingdienst. De nadruk bij deze focusgroepen lag in het bijzonder op de gewijzigde onderdelen van de wet die van belang zijn voor afnemers, zoals het niet meer opnemen van een vreemde nationaliteit en de registratie van niet-ingezetenen.

Zie bijlage III voor de deelnemers van de focusgroepen.

Begeleidingscommissie

Het onderzoek wordt begeleid door een begeleidingscommissie, bestaande uit afgevaardigden van het ministerie van BZK en de Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken (NVVB). De NVVB vertegenwoordigt hierin ook het belang van de VNG. De leden van de begeleidingscommissie zijn het aanspreekpunt geweest gedurende het onderzoekstraject en waren aanwezig tijdens de focusgroepen, zonder te participeren aan het gesprek. Verder hebben zij actief geholpen bij de aanscherping van de beleidsanalyse en enquête en gereflecteerd op het concept eindrapport. De leden zijn:

- Sandra Lentjes (ministerie van BZK)
- Erna Bijl de Vroe (ministerie van BZK)
- Ronald Zijlstra (Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken, NVVB).

1.3 Leeswijzer

Elk hoofdstuk van het rapport besteedt aandacht aan een specifiek onderdeel van de Wet BRP dat gewijzigd is ten opzichte van de Wet GBA namelijk achtereenvolgens:

- Vreemde nationaliteit.
- Bestuurlijke boete.
- Toezichthouder BRP.
- Toestemming verstrekking aan derden.
- Bewaartermijn bescheiden.
- Aangifte van vertrek.
- Briefadres.
- Verklaring onder eed of belofte.
- Registratie van verblijfplaats.

Per hoofdstuk wordt eerst de daadwerkelijke wijziging toegelicht en de achtergrond geschetst. Vervolgens bespreken we de bevindingen van het onderzoek, zowel uit de enquête als de focusgroepen. Daarna wordt het hoofdstuk afgesloten met een analyse van de bevindingen, de conclusie en de antwoorden op de bijbehorende onderzoeksvragen.

2. Niet meer opnemen vreemde nationaliteit naast Nederlandse

2.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Vanaf 6 januari 2014 worden bij eerste inschrijving van Nederlanders in de BRP² of na verkrijging van het Nederlanderschap door een reeds ingeschrevene, geen gegevens meer over een eventuele vreemde nationaliteit vastgelegd. Bij de Wet GBA werden eventuele vreemde nationaliteit(en) naast de Nederlandse nationaliteit nog wel geregistreerd.

De aanpassing van de wet betekent dat indien de betrokken persoon de Nederlandse nationaliteit én een vreemde nationaliteit heeft, de registratie van gegevens over de vreemde nationaliteit(en) achterwege blijft. De vreemde nationaliteit naast de Nederlandse zoals die onder de Wet GBA was geregistreerd is nog wel zichtbaar voor de medewerkers Burgerzaken, maar wordt niet meer verstrekt aan burgers of afnemers. De bijhouding van de gegevens over de vreemde nationaliteit, die voor de invoering van de Wet BRP zijn opgenomen, is beëindigd. Deze gegevens zijn daardoor mogelijk niet meer correct.

Reden voor de wijziging is dat het ongewenst wordt geacht dat burgers die Nederlander zijn en tevens één of meer vreemde nationaliteiten bezitten maar zich uitsluitend Nederlander voelen, ongewild en voortdurend over meerdere generaties, vanuit de BRP worden geconfronteerd met hun vreemde nationaliteit(en).

2.2 Bevindingen uit het onderzoek

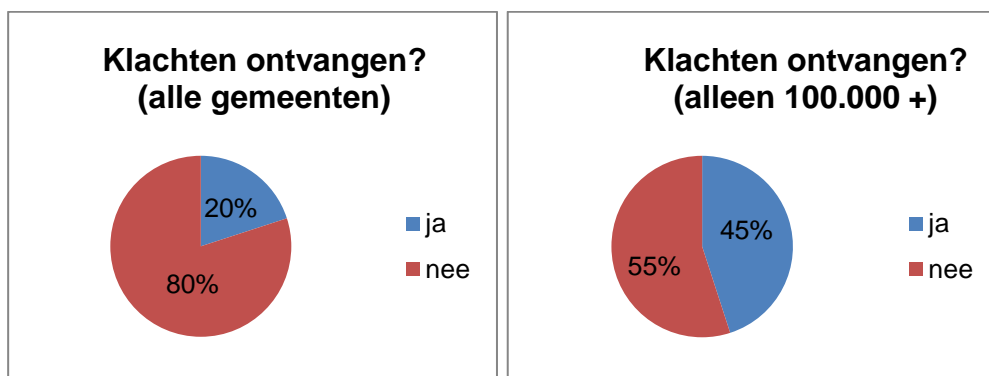
In de enquête is gevraagd aan Burgerzaken of zij klachten van burgers ontvangen over het niet meer opnemen van vreemde nationaliteit(en). Daarnaast is ook aan hen de vraag gesteld of zij klachten ontvangen van medewerkers bij Burgerzaken zelf.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat 80% van geen klachten ontvangt van burgers over het niet meer registreren van de vreemde nationaliteit naast de Nederlandse nationaliteit (weergegeven in figuur 3). Wel wordt opgemerkt dat burgers vaak trots zijn op hun buitenlandse nationaliteit en dat zij die graag uit principe vermeld willen hebben. Burgers denken soms ten onrechte dat het niet vermelden van hun vreemde nationaliteit op een uittreksel uit de BRP voor hen problemen kan opleveren bij het aanvragen van bijvoorbeeld een reisdocument van het desbetreffende land. Bij de grootste gemeenten (meer dan 100.000 inwoners) geeft 55% van Burgerzaken aan geen klachten te ontvangen van burgers over het niet meer registreren van de vreemde nationaliteit. In deze grootteklasse ontvangt dus bijna de helft van Burgerzaken wel eens klachten van burgers (weergegeven in figuur 3).

Uit de enquête blijkt dat de klachten met name gaan over de wens dat burgers graag al hun nationaliteiten willen laten registreren. Zij hechten er waarde aan dat dit zichtbaar is op afschriften

² Met de afkorting BRP (hoofdletters) wordt de basisregistratie personen aangeduid.

met hun persoonlijke gegevens. Soms ontstaat er een verkeerd beeld bij burgers: enkelen denken dat het niet meer registreren in de BRP van een vreemde nationaliteit hetzelfde is als dat zij afstand doen van deze nationaliteit. Dit vereist uitleg van Burgerzaken aan burgers. Ook wanneer duidelijk is dat hiermee niet hun vreemde nationaliteit komt te vervallen, ervaren burgers dit soms nog steeds zo.

Figuur 3. Het percentage Burgerzaken van gemeenten dat wel/geen klachten ontvangt van burgers over het niet meer opnemen van een vreemde nationaliteit naast de Nederlandse.

In de enquête is ook gevraagd of de medewerkers van Burgerzaken intern klachten over de nieuwe regeling hebben geuit bij hun afdelingshoofd. Het blijkt dat de meerderheid van de gemeenten (68%) geen klachten ontvangt van de medewerkers van Burgerzaken over de wijziging om een andere nationaliteit dan de Nederlandse niet meer op te nemen. In relatief veel van de grootste gemeenten (60%) ontvangen afdelingshoofden Burgerzaken wel klachten van hun medewerkers. Medewerkers Burgerzaken ervaren dat de wijziging lastig uit te leggen is aan burgers.

Uit de focusgroep Burgerzaken blijkt dat doordat de vreemde nationaliteit niet meer wordt bijgehouden, dit kan zorgen voor een onvolledig beeld van de burgerlijke staat van een persoon indien deze meerdere nationaliteiten heeft. Dit is vooral van belang bij het bepalen of het internationaal privaatrecht een rol speelt bij het vastleggen van bepaalde rechtsfeiten. Bijvoorbeeld in kwesties van afstamming en erfrecht in het geval personen een gemeenschappelijke vreemde nationaliteit bezitten. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet nu zelf nagaan of er Nederlands recht of ander recht moet worden toegepast. Medewerkers van Burgerzaken geven aan dat de registratie van vreemde nationaliteit(en) hierbij hielp, maar dit is nu niet meer beschikbaar. Zij stellen dat ambtenaren zich nu bewust moeten zijn dat in de nieuwe situatie gegevens niet volledig kunnen zijn om het toe te passen internationale recht te bepalen. De burger moet nu zelf aangeven welke andere nationaliteit(en) hij heeft. Dit betekent meer administratieve lasten voor de betreffende persoon, omdat hij de bewijzen daarvan bij bepaalde rechtsfeiten moet tonen.

Het is verder niet voor alle medewerkers Burgerzaken duidelijk of de eerder onder de Wet GBA vastgelegde gegevens over de vreemde nationaliteit nog ergens voor gebruikt mogen worden. In de BRP is de informatie over vreemde nationaliteit(en) van vóór 2014 voor medewerkers

Burgerzaken nog wel zichtbaar. Maar omdat deze informatie niet meer accuraat is en in de loop der jaren door het stoppen van de bijhouding steeds minder accuraat zal worden, zou die niet meer gebruikt moeten worden.

Uit de focusgroep voor gemeenten als buitengemeentelijke afnemers komt naar voren dat er voor deze afnemers geen grote gevolgen zijn verbonden aan het niet meer registreren van vreemde nationaliteit. Er zijn wel gevolgen voor specifieke beleidsmedewerkers bij de gemeenten. Als er beleid moet worden gemaakt voor specifieke doelgroepen waarbij de vreemde nationaliteit ook een rol speelt, dan is hiervoor nu geen informatie meer beschikbaar via het vreemde nationaliteitsgegeven in de BRP. Er moet daarom in de BRP op een andere manier naar dit type van informatie worden gezocht, bijvoorbeeld via de persoonsgegevens van de ouders.

Een aantal afnemers geeft in de focusgroep aan effecten te ondervinden bij het uitvoeren van hun taken. Afnemers in de strafrechtelijke keten hebben baat bij zoveel mogelijke geregistreerde gegevens. Zij geven aan zoveel mogelijk informatie ter beschikking willen hebben en het niet opnemen van de vreemde nationaliteit zorgt juist voor minder beschikbare informatie.

Uit de focusgroep voor afnemers blijkt dat ook bij internationaal belastingrecht het niet meer opnemen van een vreemde nationaliteit naast de Nederlandse voor enig ongemak zorgt. Nu moet bijvoorbeeld de vreemde nationaliteit worden aangetoond door de burger, desnoods via een consulaire verklaring. Er wordt aangegeven dat dit wel betrekking heeft op een kleine groep burgers. Daarnaast heeft dit ook gevolgen voor de overeenkomst tussen Nederland en de Verenigde Staten om fiscale gegevens uit te wisselen met de Verenigde Staten. Aanleiding voor deze overeenkomst is de Amerikaanse belastingwet; Foreign Account Tax Compliance Act (FACTA). Deze wetgeving is bedoeld om ervoor te zorgen dat Amerikaans belastingplichtigen, die buiten de Verenigde Staten tegoeden aanhouden, correct belastingaangifte doen bij de Amerikaanse belastingdienst. De burger moet nu zelf aan de Nederlandse Belastingdienst melden dat hij of zij ook Amerikaans staatsburger is, waardoor de Amerikaanse fiscus mogelijk minder gegevens ontvangt dan voorheen.

Een deel van de afnemers van de BRP heeft de geregistreerde gegevens over de vreemde nationaliteit bij inschrijvingen onder de Wet GBA middels een conversie uit hun eigen bestanden verwijderd. Het is ook mogelijk dat afnemers de oude gegevens in hun bestanden hebben laten staan met dien verstande dat deze gegevens in het verleden zijn geregistreerd, maar niet meer worden bijgehouden.

2.3 Analyse en conclusie

Wij kunnen in het kader van deze tussenevaluatie nog niet vaststellen in welke mate het doel van de wijziging, namelijk *dat burgers die Nederlander zijn en tevens een of meer vreemde nationaliteiten bezitten, niet meer ongewild en voortdurend, over meerdere generaties, vanuit de BRP worden geconfronteerd met hun vreemde nationaliteit(en)*, is gerealiseerd.

Uit ons onderzoek blijkt dat in 80% van de gemeenten Burgerzaken geen klachten ontvangt van burgers over deze wijziging. De wijziging in de Wet BRP zorgt voor enig ongemak bij met name

het toepassen van internationaal privaatrecht. Medewerkers van Burgerzaken moeten nu meer zelf onderzoeken of internationaal privaatrecht van toepassing kan zijn dan voorheen.

Ook enkele afnemers hebben enig ongemak doordat zij minder gegevens tot hun beschikking hebben en zij hebben aangegeven voor de uitvoering van hun taken een compleet beeld nodig te hebben. Informatie over een mogelijke vreemde nationaliteit valt hier ook onder. Daarnaast zorgt de wijziging voor meer administratieve lasten voor burgers, omdat zij bij relevante rechtsfeiten steeds weer hun vreemde nationaliteit moeten kunnen aantonen.

Welke veranderingen zijn er in de processen bij Burgerzaken opgetreden?

De registratie van de vreemde nationaliteit werd in het verleden gebruikt om vast te stellen of er sprake was van een gemeenschappelijke nationaliteit en daarmee om te bepalen welk internationaal recht moest worden toegepast. Het ontbreken van gegevens over de vreemde nationaliteit zorgt ervoor dat Burgerzaken burgers nu dient te bevragen over een mogelijk vreemde nationaliteit in plaats van dat het in het systeem staat.

Tegen welke problemen lopen gemeenten aan doordat zij geen vreemde nationaliteit bij Nederlanders meer vastleggen, en wat zijn deze problemen?

Het kost Burgerzaken meer tijd om te achterhalen of een persoon in kwestie een vreemde nationaliteit heeft en er dus ander recht dan Nederlands recht moet worden toegepast. Daarnaast moeten er door andere afdelingen van de gemeenten elders beschikbare gegevens worden verzameld benodigd voor het opstellen van het beleid voor bepaalde doelgroepen.

Het is daarnaast niet voor alle medewerkers Burgerzaken duidelijk wat er met de voor hen nog steeds zichtbare gegevens over de vreemde nationaliteit mag worden gedaan zoals die zijn opgenomen onder de Wet GBA.

Welke effecten heeft het feit dat gemeenten geen vreemde nationaliteit bij Nederlanders meer vastleggen op de uitvoerders (afnemers BRP)?

In de uitvoering van het werk bij bepaalde afnemers zorgt het ontbreken van gegevens voor enig ongemak. Er zijn met name gevolgen op terrein van belastingrecht en in de justitiële keten. Deze afnemers geven aan een compleet beeld van verdachten en daders nodig te hebben. Het ontbreken van de vreemde nationaliteit is één gegeven minder en noopt hen gegevens uit andere bronnen te halen. Daarnaast heeft het gevolgen voor bijvoorbeeld informatie-uitwisseling met de Verenigde Staten naar aanleiding van de FACTA.

3. Bestuurlijke boete

3.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

De juistheid van de gegevens in de BRP is van essentieel belang voor het al dan niet toekennen van tal van overheidsvoorzieningen zoals toeslagen, heffingen en uitkeringen. Om de juistheid van gegevens te verhogen is besloten in de Wet BRP de mogelijkheid van een bestuurlijke boete in te voeren. De boete moet stimuleren dat ingezetenen zich aan de verplichtingen houden zoals in de Wet BRP aangegeven en dat men niet meewerkt aan adresfraude. Het was binnen de Wet GBA niet mogelijk een bestuurlijke boete op te leggen wanneer burgers bepaalde veranderingen in hun situatie, bijvoorbeeld een wijziging in hun woonadres, niet melden bij Burgerzaken. Wel konden enkele overtredingen van de Wet GBA strafrechtelijk vervolgd worden. Deze mogelijkheid is komen te vervallen.

Het college van Burgemeester en Wethouders kan per 6 januari 2014 een bestuurlijke boete van ten hoogste 325 euro opleggen:

- a) ter zake van overtreding van de artikelen 2.38, 2.39, 2.40, vijfde lid, 2.43 tot en met 2.47, 2.50, 2.51 en 2.52. Deze artikelen hebben onder andere betrekking op de verplichting tot het doen van aangifte van vertrek of adreswijziging, het verstrekken van informatie aan of het tijdig overleggen van door Burgerzaken gevraagde bewijsstukken.
- b) aan degene met een woonadres in de gemeente die bewust toelaat dat een andere persoon met datzelfde woonadres is ingeschreven, terwijl hij weet dat dit onjuist is.

Het heffen van de bestuurlijke boete is geen doel op zich. Het is de bedoeling dat de boete burgers aanzet tot het nakomen van verplichtingen die de Wet basisregistratie personen aan hen oplegt. Volgens de nota 'Bestuurlijke boete in de Wet basisregistratie personen' zorgt dit voor een meer efficiënte overheid, een betere overheidsdienstverlening en meer doeltreffende aanpak van fraude door bijvoorbeeld de Belastingdienst.

3.2 Bevindingen uit het onderzoek

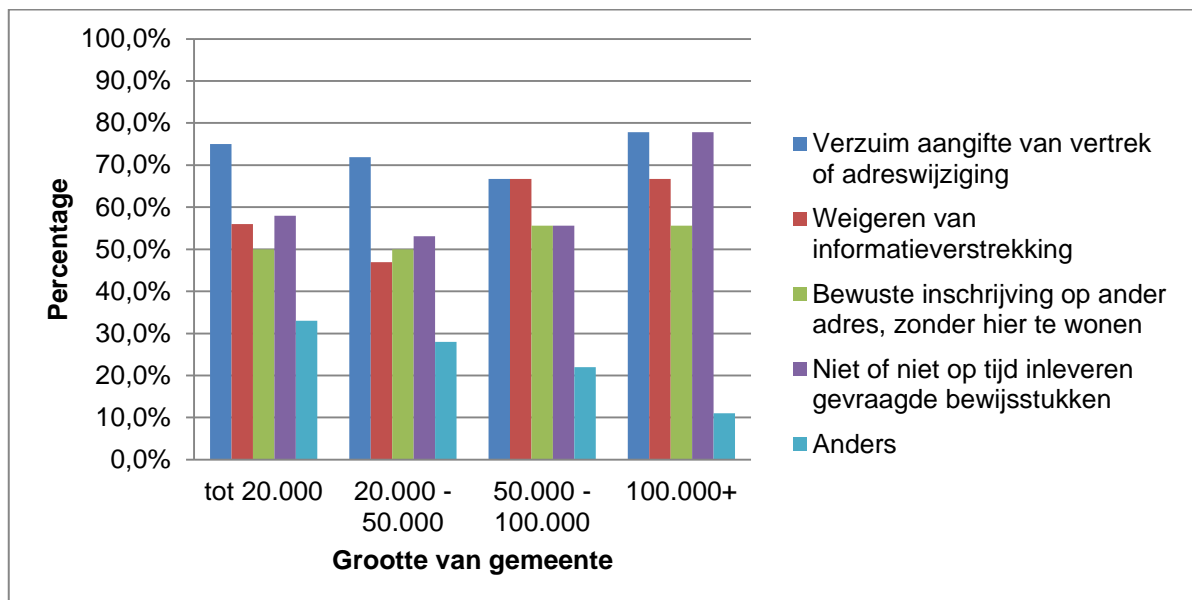
Uit de enquête blijkt dat 18% van alle gemeenten (n = 199) de bestuurlijke boete heeft ingevoerd, 13% zegt dat binnenkort te zullen doen en 69% van de gemeenten heeft daartoe nog geen besluit genomen. Hoe kleiner de gemeente hoe minder vaak de bestuurlijke boete is ingevoerd: van de gemeenten tot 20.000 inwoners heeft 80% de boete nog niet ingevoerd. Gemeenten geven verschillende redenen op voor niet invoeren van de bestuurlijke boete (n = 137). De drie meest genoemde redenen zijn:

- Er is geen behoefte of de prioriteit ligt elders (45 keer).
- De lasten zijn hoger dan de baten (18 keer).
- Er is onvoldoende capaciteit beschikbaar (16 keer).

Gemeenten die de boete hebben ingevoerd (n = 36) leggen die gemiddeld twee tot vier keer per maand op. Een enkele gemeente zegt de bestuurlijke boete wel formeel te hebben ingevoerd,

maar zonder die in de praktijk ten uitvoering te brengen, omdat dat nadere uitwerking vraagt. Van de gemeenten die de boete wel hebben ingevoerd (n = 36) zegt 55% dat de kwaliteit van de basisregistratie personen hierdoor is verbeterd en 64% dat er een preventieve werking uitgaat van het dreigen met de boete.

In deze gemeenten wordt de boete het meest opgelegd voor het niet aangeven van vertrek of adreswijziging. Het niet of niet op tijd inleveren van gevraagde bewijsstukken komt minder voor. Het weigeren van informatieverstrekking en de bewuste inschrijving op een ander adres zonder er te wonen komt het minst voor. De verschillen tussen de grootte-categorieën gemeenten zijn klein. Alleen bij de 100.000+ gemeenten komt het niet of niet op tijd inleveren van gevraagde bewijsstukken relatief veel voor (weergegeven in figuur 4).

Figuur 4. Het type overtredingen waar bestuurlijke boetes voor zijn opgelegd (n = 36) (meerdere antwoorden waren mogelijk)

Uit de focusgroep Burgerzaken blijkt dat de medewerkers van Burgerzaken moeten aantonen dat burgers zich niet aan hun verplichtingen uit de Wet BRP hebben gehouden. Dat betekent dat Burgerzaken de communicatie met de burger rondom hun verplichtingen goed moet registreren. Samen met het opzetten van een nieuwe organisatie voor het opleggen en innen van de boetes betekent dit een relatief zware administratieve last voor de gemeente. De opbrengsten voor de gemeente zijn naar verhouding gering. In een enkele gemeente was het een bewuste politieke keuze om de boete niet in te voeren. In deze vooral kleine gemeenten wordt het politiek niet opportuun geacht om met boetes de burgers te bewegen tot juiste of tijdige informatieverstrekking. Dat kan ook op een andere, wat meer persoonlijke wijze.

Volgens de medewerkers Burgerzaken heeft het dreigen met de bestuurlijke boete zeker een preventieve werking. Vaak komen mensen die iets vergaten door te geven - zonder slechte bedoelingen - wel opdagen als je dreigt met een boete. Hierdoor wordt vooral het inleveren van

ontbrekende brondocumenten verbeterd. In de tweede herinneringsbrief refereren gemeenten aan de bestuurlijke boete en dat helpt.

De medewerkers Burgerzaken geven ook aan dat voor de calculerende burger de boete veel te laag is. Het te behalen voordeel van fraude is veel hoger dan het bedrag van de bestuurlijke boete. Om de echte fraudeurs te bereiken is een boete alleen zinvol in combinatie met de aanpak van andere fraude (uitkeringen en toeslagen). Dan moet in samenwerking met andere toezichthouders de boete via het strafrecht worden opgelegd en geïnd. Het bestuursrecht is dan minder relevant.

Het daadwerkelijk innen van de boetes is volgens een grote gemeente niet eenvoudig. Deze gemeente noemde dat circa 50% van de boetes kon worden geïnd.

De circulaire van de NVVB over de bestuurlijke boete wordt door Burgerzaken als een nuttig instrument beoordeeld. De gemeenten die de boete hebben ingevoerd hebben dit document ook gebruikt bij het opstellen van het gemeentelijk beleid.

3.3 Analyse en conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat twee derde van de gemeenten de bestuurlijke boete **nog niet** heeft ingevoerd. Met als meest gebruikte argumenten dat de prioriteiten elders liggen en dat men verwacht dat de lasten voor de gemeente hoger zullen zijn dan de baten. Het dreigen met een boete heeft volgens de gemeenten die de boete wel hebben ingevoerd, duidelijk een positief effect op een deel van de burgers (goedwillenden) en een deel van de situaties (inleveren van brondocumenten).

Wat zijn de effecten van de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete die de Wet BRP geeft?

Ruim 82% van de gemeenten maakt begin 2016 geen gebruik van de bestuurlijke boete. Deze gemeenten zijn nog bezig met de voorbereiding, missen de behoefte, stellen de prioriteit anders, missen de capaciteit of schatten de lasten hoger in dan de baten. De gemeenten die de bestuurlijke boete wel opleggen geven aan dat er een duidelijk preventief effect van uit gaat: burgers die vergeten waren ontbrekende brondocumenten in te leveren, doen dat bij dreiging met de boete vaak alsnog. De bestuurlijke boete heeft geen effect bij het aanpakken van calculerende of frauderende burgers.

Bij welke overtredingen en hoe vaak wordt de bestuurlijke boete gebruikt door gemeenten?

De gemeenten die de boete ingevoerd hebben, leggen die gemiddeld twee tot vier keer per maand op. Dat gebeurt voor het verzuimen van aangifte doen van vertrek of verhuizing, het weigeren van informatieverstrekking, niet tijdig leveren van gevraagde bewijsstukken of bewuste inschrijving op een adres zonder daar te wonen.

Wat zijn de ervaringen van gemeenten met de mogelijkheid tot het geven van een bestuurlijke boete?

Gemeenten die de bestuurlijke boete invoerden (dit zijn vooral de grote gemeenten) geven aan dat het invoeren van de bestuurlijke boete een aanzienlijke administratieve last vraagt. Dit betreft:

Berenschot

- het goed registreren van de communicatie met de burger en van de bewijsstukken van overtredingen
- het inrichten van een organisatie voor het opleggen en innen van de boetes
- het daadwerkelijk opleggen en innen van boetes.

4. Aanwijzing toezichthouders BRP

4.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Binnen de Wet GBA bestond de verplichting al om als burger inlichtingen te verschaffen. Voor het toezicht op de naleving hiervan bestond echter nog geen speciaal hiervoor aangestelde toezichthouder. Sinds 6 januari 2014 verplicht Art. 4.2 van de Wet BRP het college van Burgermeester en Wethouders om ambtenaren aan te wijzen die belast zijn met het toezicht op de naleving van de verplichtingen van de burger omtrent de BRP. De toezichthouder heeft meer bevoegdheden gekregen dan de ambtenaar Burgerzaken. Gemeenten moeten voor dat doel op de website overheid.nl een "Aanwijzing toezichthouders Wet basisregistratie Personen" publiceren die laat zien welke ambtenaren deze toezichthoudende rol op zich nemen.

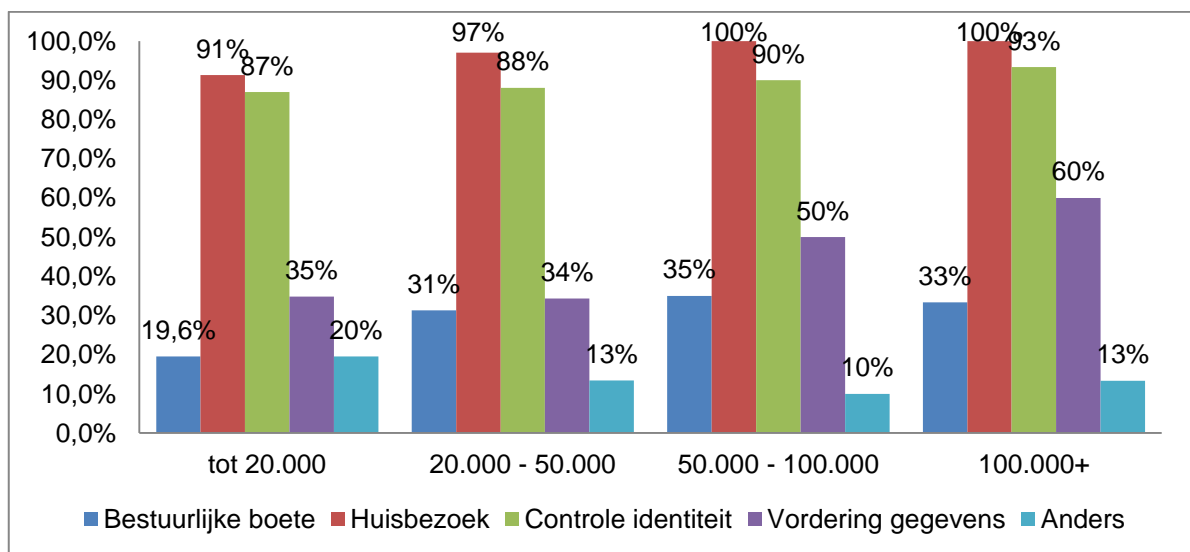
De toezichthouder BRP heeft minder bevoegdheden dan de meeste Buitengewone Opsporings Ambtenaren (BOA's). Zo mag een toezichthouder BRP in tegenstelling tot een BOA in het sociaal domein (de sociaal rechercheur) geen verdachten aanhouden of woningen betreden. Het college van B&W wijst ambtenaren aan die actiever dan tot nog toe, onderzoek doen naar vermeende onjuistheden in de BRP en burgers die het (al dan niet opzettelijk) nalaten aan hun verplichtingen te voldoen, opspoor en bewegen tot het alsnog doen van de aangifte. Als hulpmiddel is daarbij het instrument van de bestuurlijke boete ingevoerd. Het doel van de toezichthouder BRP is het kunnen afdwingen van een betere naleving van de Wet BRP.

4.2 Bevindingen uit het onderzoek

Van de bevroegde gemeenten heeft 74% inmiddels een toezichthouder BRP aangewezen, blijkt uit de enquête. Van deze gemeenten (n = 148) vindt 89% dat een toezichthouder toegevoegde waarde biedt. 64% van de gemeenten met een BRP specifieke toezichthouder, meent dat de kwaliteit van de BRP verbeterd is door de aanwijzing van een toezichthouder. De toegevoegde waarde zit volgens de enquête met name in het kunnen uitvoeren van huisbezoeken. Het gemiddeld aantal aangestelde toezichthouders verschilt per grootte van de gemeente: gemeenten met een grootte tot 20.000 inwoners hebben gemiddeld vier toezichthouders aangesteld, van 20.000 - 50.000 inwoners gemiddeld zes toezichthouders, 50.000 – 100.000 inwoners gemiddeld negen toezichthouders en in de grootste categorie gemeenten, namelijk 100.000+ zijn er gemiddeld elf toezichthouders aangesteld.

Voor wat betreft de toedeling van de taken geven de gemeenten in de enquête aan dat bij 96% van de gemeenten die de boete invoerden huisbezoek een taak is van de toezichthouder BRP, bij 89% gaat het om identiteitscontrole, bij 39% behoort de vordering van gegevens tot het takenpakket en bij 28% legt de toezichthouder ook werkelijk bestuurlijke boetes op. Hieruit blijkt dat veel gemeenten wel toezichthouders BRP hebben aangewezen, maar dat de boete in de praktijk niet vaak wordt toegepast (zie de taken weergegeven per gemeentegrootte in figuur 5).

Uit de focusgroep Burgerzaken blijkt dat er in de praktijk onderscheid wordt gemaakt tussen enerzijds toezichthouders BRP die huisbezoeken afleggen en de anderzijds toezichthouders BRP die aan de balie werken. Dat doet men omdat er voor deze twee taken heel verschillende competenties nodig zijn. De meeste balie medewerkers die tevens toezichthouder BRP zijn, zijn goed in staat om aan de balie bij overtredingen direct en volgens de regels bewijs vergaren, maar zij voelen zich minder op hun plaats als toezichthouder in het veld. Daarom kiezen gemeenten er wel voor om het toezicht in het veld door andere medewerkers te laten doen dan de balie medewerkers van Burgerzaken..

Figuur 5. Toebedeling van de taken per grootteklasse gemeenten (n =148)

De gemeenten hadden de mogelijkheid om de antwoorden van opmerkingen of toelichting te voorzien in de enquête. Een aantal reacties omschrijven de al langer bestaande rol van Bijzondere Opsporings Ambtenaren (BOA's). Deze voeren ook al huisbezoeken uit waarop rapportages gebaseerd kunnen worden met betrekking tot de BRP-gegevens. In de ogen van deze respondenten is de kwaliteit van de BRP niet veranderd, omdat de BOA's voorheen ook al werden ingezet bij adresonderzoeken. Verder neemt in sommige gemeenten de buitendienstmedewerker de rol van toezichthouder BRP op zich en wordt het programma Landelijke Aanpak Adresonderzoek (LAA) van ICTU³ een aantal keer genoemd als effectief instrument voor adresonderzoek. Binnen dit programma wordt op basis van risicosignalen gericht adressen bezocht voor controle, waarna de BRP wordt gecorrigeerd aan de hand van de bevindingen. Verder bleek uit de enquête dat het ook voorkomt dat gemeenten onderling toezichthouders delen, dus dat toezichthouders van grotere buurgemeenten door de kleinere gemeente benoemd kunnen worden als hun toezichthouder BRP.

³ Een door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten opgerichte stichting die overheden helpt bij het verbeteren van hun dienstverlening met ICT.

Uit de focusgroepen Burgerzaken kwam naar voren dat aanstelling van toezichthouders helpt, vooral bij het verzamelen van bewijzen.

Wel zijn er enkele aandachtspunten, zoals de beperkte bevoegdheden bij huisbezoeken. Volgens de medewerkers Burgerzaken hebben toezichthouders BRP namelijk een te beperkte bevoegdheid ten opzichte van BOA's, sociaal rechercheurs en buitendienstmedewerkers bij huisbezoeken. Dit resulteert bij de uitvoering in een gecombineerde rol van BOA/sociaal rechercheur en BRP toezichthouder.

64% van de gemeenten die een toezichthouder hebben aangewezen geeft in de enquête aan dat de kwaliteit van de BRP in hun gemeente is verbeterd door de activiteiten van de toezichthouder BRP, 12% vindt van niet en 24% weet hier geen antwoord op. Wanneer de toezichthouder nog niet is aangesteld, komt dit in bepaalde gevallen door onwetendheid over de precieze rol van een toezichthouder.

Daarnaast werd er door enkele deelnemers aan de focusgroepen Burgerzaken aangegeven dat er bij sommige gemeentebesturen nog te weinig bewustzijn bestaat over het belang van de kwaliteit van de BRP-gegevens en de noodzaak dit te verbeteren door middel van het aanstellen van toezichthouders.

4.3 Analyse en conclusie

Hebben gemeenten ambtenaren die als toezichthouder op de naleving van de verplichtingen van de burger actief zijn?

Drie kwart van de gemeenten heeft inmiddels een of meerdere toezichthouders BRP aangesteld. Dat wil zeggen dat een kwart nog niet voldoet aan de wettelijke verplichting van aanstelling van een toezichthouder. Bij de gemeenten ontstaat in de praktijk vaak wel een onderscheid in toezichthouders BRP die huisbezoeken uitvoeren en toezichthouders BRP die bijvoorbeeld aan het loket een identiteit controleren. Er zijn andere competenties nodig voor een huisbezoek in het kader van toezicht BRP, dan voor het toezicht bij de balie van Burgerzaken.

Wat zijn de effecten op gemeenten van de verplichting tot aanwijzing van een toezichthouder op de naleving van verplichtingen van burgers?

De effecten van een toezichthouder lijken positief te worden ervaren. Meer dan de helft van de gemeenten stelt namelijk dat aanstelling van een toezichthouder leidt tot een hogere kwaliteit van de BRP.

Wat zijn de ervaringen van gemeenten met het toezicht houden op naleving van verplichtingen voor de burger via aangewezen ambtenaren?

De ervaringen zijn positief, het maakt het namelijk makkelijker bij het verzamelen van bewijs. Wel vinden toezichthouders BRP in het veld dat zij over onvoldoende bevoegdheden beschikken om het toezicht effectief te laten zijn. Zo kunnen zij geen toegang tot een woning afdwingen. Daarom kiezen gemeenten er wel voor om het uitvoerend toezicht op de Wet BRP te combineren met andere toezichtsactiviteiten en toezichthouders, zoals de BOA/sociaal rechercheur, die over meer bevoegdheden beschikken.

5. Opvragen persoonsgegevens door derden met toestemming burger

5.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Er zijn in de Wet BRP een viertal verschillende situaties opgenomen waarin aan ‘derden’ (dat wil zeggen niet-overheden) persoonsgegevens uit de BRP kunnen worden verstrekt, namelijk:

1. *Door de minister van BZK aangewezen derden (art. 3.2 Wet BRP)*
Dit betreft instanties die door hun bijzondere werkzaamheden met een gewichtig maatschappelijk belang gegevens uit de BRP verstrekt kunnen krijgen. Daarom worden zij aangewezen om via systematische gegevensverstrekkingen gegevens uit de BRP te ontvangen. Hoewel zij officieel geen overheidsorgaan zijn, worden zij (tot op zekere hoogte) wel als zodanig behandeld. Dit betreft bijvoorbeeld het honoreren van aanspraken van gerechtigden op tegoeden bij financiële instellingen, zoals banken, pensioenfondsen, effectinstellingen, verzekeraars en beleggingsinstellingen.
2. *Bij gemeentelijke verordening aangewezen derden (art 3.9 Wet BRP)*
De gemeente mag, buiten de hierboven genoemde derden en de overheidsorganen, zelf bepalen aan wie zij incidenteel nog meer gegevens uit de BRP verstrekt. Aan deze vrijheid worden overigens wel grenzen gesteld. Zo mogen er alleen gegevens worden verstrekt van inwoners en overleden inwoners aan derden met een gewichtig maatschappelijk belang voor de gemeente. Ook als verstrekking in het belang is van een inwoner van de gemeente, dan kan dat worden aangemerkt als een gemeentelijk belang. Het is aan de gemeenteraad om vast te stellen in welke gevallen de verstrekking, van inwoners en overleden inwoners, in het belang van de gemeente is. De kaders van artikel 3.9 Wet BRP en de gemeentelijke verordening of regeling zijn nu bepalend. Hieronder kunnen vallen: crematoria, culturele organisaties, fondsenwervende organisaties, bepaalde zorginstellingen of sportorganisaties. De te verstrekken gegevens zijn volgens de wet beperkt, namelijk: naam, naam (ex-) echtgenoot/geregistreerde partner, naamgebruik, adres, gemeente van inschrijving, geboortedatum en overlijdensdatum.
3. *In verband met een algemeen verbindend voorschrift (art. 3.6.1 a Wet BRP)*
In enkele gevallen is in andere wet- en regelgeving reeds aangegeven dat voor bepaalde werkzaamheden aan bepaalde derden gegevens uit de BRP verstrekt kunnen worden. Dit betreft verstrekkingen uit de BRP aan derden die uit hoofde van ambt of beroep belast zijn met de uitvoering van gerechtelijke werkzaamheden, zoals advocaten.⁴
4. *Overige derden, zonder aanwijzing van de minister van BZK of gemeentelijke verordening maar met voorafgaande schriftelijke toestemming van de burger (art. 3.6 1b Wet BRP).*

⁴ Zie bijlage 5 bij artikel 41 van het Besluit basisregistratie personen en de website van de NVVB: <https://nvvb.nl/nl/producten/handreikingen/schema-gegevensverstrekking/>

Alle natuurlijke personen en overige rechtspersonen die niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, kunnen bij een gemeente een verzoek doen tot incidentele gegevensverstrekking uit de BRP, op basis van een schriftelijke toestemming van de ingeschrevene over wie gegevens worden verstrekt. Er bestaat geen beperking ten aanzien van de rechtspersonen, ook commerciële organisaties kunnen van deze mogelijkheid gebruik maken. Welke persoonsgegevens uit de BRP kunnen worden verstrekt, is in dit geval niet vastgesteld, maar afhankelijk van het doel waarvoor de ingezetene schriftelijk toestemming aan de derde heeft gegeven. De gemeente verstrekt de gegevens nadat is vastgesteld dat de ingeschrevene deze toestemming bewust en voor het doel waarvoor de gegevens worden gevraagd heeft gegeven.

De eerste drie bepalingen waren al aanwezig in de Wet GBA. De vierde bepaling is nieuw in de Wet BRP. Deze vierde nieuwe mogelijkheid is toegevoegd om de administratieve lasten voor burgers te verlagen. Burgers hoeven nu niet meer eerst zelf langs het gemeenteloket om ten behoeve van de derde een uittreksel uit de BRP op te halen en dat vervolgens aan de derde te overhandigen.

Echter, wanneer er door de betreffende burger geheimhouding, door middel van een formele verstrekingsbeperking, is aangevraagd en in de BRP geregistreerd, dan kan de schriftelijke toestemming (door de burger) aan de derde deze geheimhouding niet doorbreken. Om verstrekking van gegevens aan deze derde mogelijk te maken, dient de ingeschrevene (de burger) eerst de verstrekingsbeperking op te laten heffen.

5.2 Bevindingen uit het onderzoek

Van de bevroegde Burgerzakenmedewerkers (n = 199) gaf 55% aan in de eerste helft van 2015 geen enkel verzoek van overige derden, dat wil zeggen derden die niet door de minister van BZK of door een gemeentelijke verordening zijn aangewezen, te hebben ontvangen en dus ook geen gegevens te hebben verstrekt aan derden op basis van alleen voorafgaande schriftelijke toestemming van een burger.

45% heeft wel eens gegevens verstrekt op basis van de regeling voor overige derden. De respons is verdeeld zoals weergegeven in figuur 6. Met name Burgerzaken van de grootste gemeenten verstrekken persoonsgegevens aan derden op basis van schriftelijke toestemming van de burger. Van de groep gemeenten tot 20.000 inwoners werd er gemiddeld één keer verstrekt per gemeente in het eerste half jaar van 2015, gemeenten van 20.000 – 50.000 inwoners is dit gemiddelde aantal verstrekkingen per gemeente vier. Voor gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners werd er gemiddeld zes keer verstrekt per gemeente, terwijl bij 100.000+ gemeenten dit gemiddelde zesenzeventig is. Verder blijkt dat 90% van deze verstrekkingen gedaan is op basis van een eenmalige toestemming van de burger.

Grootte gemeente	Aantal gemeenten	Som van verstrekkingen	Gem. verstrekking/gemeente	Som verstrekkingen op basis van <u>éénmalige</u> toestemming	Som verstrekkingen op basis van toestemming zónder beperking in de tijd
Gemeenten tot 20.000 inwoners	22 (24%)	21 (2%)	1	22	0
Gemeenten 20.000 – 50.000 inwoners	47 (52%)	172 (20%)	4	150	19
Gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners	7 (8%)	42 (5%)	6	14	17
Gemeenten meer dan 100.000 inwoners:	14 (16%)	647 (73%)	46	609	133
Totaal	90 (100%)	882 (100%)	10	795	169

Figuur 6. Het aantal verstrekkingen aan derden op basis van schriftelijke toestemming van de burger in het eerste half jaar van 2015, per grootteklasse gemeenten.

Bij deze resultaten past een belangrijke kanttekening. Op basis van een verificatie in de focusgroep met medewerkers Burgerzaken is duidelijk geworden dat niet alle gemeenten de verandering in de Wet BRP artikel 3.6 1 b en hiermee de vraag in de enquête goed begrepen hebben. Zo komt bijvoorbeeld de som van 133 verstrekkingen zonder beperking in de tijd van 4 gemeenten, waarvan één aangeeft dit 120 keer gedaan te hebben. Echter, deze uitschieter wordt vervolgens niet toegelicht in de opmerkingen, anders dan uitingen van onduidelijkheid over de nieuwe situatie en over de vraag. Gemeenten geven aan dat deze wetswijziging omtrent verstrekking aan derden niet helder is, waarbij uit toelichting blijkt dat de nieuwe situatie met verstrekking aan derden op basis van een door hen verkregen schriftelijke toestemming maar zelden voorkomt. Deze aanname wordt versterkt door de antwoorden op de vraag hoe vaak gemeenten nog, zoals de situatie bij Wet GBA was, zelf naar de burger stappen voor het vragen van toestemming tot verstrekking. 40% van de gemeenten geeft aan dit te doen. Daarbij wordt wel benoemd dat het door bezuinigingen en beperkte capaciteit onwerkbaar is om voor dit type van gegevensverstrekkingen, mits het bijvoorbeeld niet dringend is, te verifiëren of de ingezetene bewust vooraf schriftelijke toestemming heeft gegeven voor het aangegeven doel. Verder blijkt uit de resultaten dat 80% van gemeenten meent dat de tijdsbesteding aan deze toestemming en verstrekkingprocedure aan derden gelijk is gebleven.

Figuur 7 laat zien aan welke type instelling er wordt verstrekt aan derden, op basis van schriftelijke toestemming. Met name 'advocaten' worden hier veel genoemd, terwijl deze vallen onder de verstrekkingen zoals genoemd in paragraaf 5.1 onder punt 3

Type instelling	Aantal keer genoemd door Burgerzaken
Telecombedrijven	1
Banken	2
Advocaten	60 ⁵
Onderzoekers	5
Zorgaanbieders	6
Particulieren	23
Geen	18
Anders, namelijk:	9

Figuur 7. Verdeling van derden waaraan persoonsgegevens verstrekt zijn.

In de focusgroepen met medewerkers Burgerzaken werd als potentieel probleem gezien dat niet kan worden bepaald of de ingangsdatum van een verzoek tot geheimhouding vóór of na de datum van de schriftelijke toestemming door de burger valt. Hierdoor kan het voorkomen dat een verstrekking wordt gedaan terwijl er op het moment van ondertekening door de burger nog een geheimhouding actief was. Dat is het gevolg van het feit dat de begin- en einddatum van geheimhouding niet in de BRP kunnen worden geregistreerd.

Er bestaat daarnaast een behoefte aan meer duidelijkheid bij medewerkers Burgerzaken over deze wetswijziging met betrekking tot verstrekking aan derden. Het is velen onduidelijk waarom deze wijziging is doorgevoerd in de Wet BRP.

5.3 Analyse en conclusie

Wat zijn de effecten van de mogelijkheid tot verstrekking van gegevens aan derden onder de Wet BRP op gemeenten?

⁵ Advocaten kunnen al via een algemeen verbindend voorschrift (Besluit basisregistratie personen art. 41 Bijlage 5) gegevens uit de BRP verstrekt krijgen. Mogelijk was niet iedereen hiervan op de hoogte of is de enquêtevraag niet goed begrepen.

De effecten van deze maatregel zijn minimaal. Het komt namelijk zeer zelden voor dat gemeenten gegevens aan derden verstrekken op basis van een voorafgaande schriftelijke toestemming van een burger. Mocht een derde bij de gemeente komen met een verzoek tot verstrekking van gegevens over een burger zonder diens toestemming, dan blijken veel gemeenten toch nog zelf contact op te nemen met die burger.

Hoe gaan gemeenten om met de instemming van burgers die nodig is voor het verstrekken van gegevens aan derden?

Gemeenten stappen, bij een vraag voor verstrekking van persoonsgegevens aan derden vaak zelf naar de burger voor toestemming. Indien gemeenten zelf niet actief naar de burger stappen voor toestemming, blijft verstrekking uit in de praktijk.

Wat zijn de ervaringen van gemeenten met de instemming die nodig is om gegevens aan derden te verstrekken?

Volgens gemeenten komt deze situatie niet tot zelden voor, waarbij veel gemeenten aangeven dat de tijdsbesteding rondom deze procedures hetzelfde is gebleven.

Hoe gaan derden om met de instemming van burgers die nodig is voor het verstrekken van gegevens uit de BRP?

Deze vraag is aan de hand van de resultaten niet volledig te beantwoorden. Gemeenten geven aan dat het in de praktijk zelden voorkomt dat er aan derden die niet via een gemeentelijke verordening of de minister van BZK zijn aangewezen, persoonsgegevens verstrekt wordt aan de hand van schriftelijke toestemming van de burger. Derden lijken dus nauwelijks gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheid in Wet BRP, of gemeenten passen in de praktijk de oude methode toe door zelf naar de burger te stappen voor toestemming voor verstrekking. Toestemming van de burger voor verstrekking is in de meeste gevallen eenmalig en niet zonder beperking in de tijd.

6. Bewaren van bescheiden over verstrekkingen

6.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

In de Wet GBA diende de gemeente de bescheiden over gegevensverstrekking over burgers minimaal een jaar te bewaren. In de nieuwe situatie in de Wet BRP is per 1 januari 2014 de minimale bewaartijd van deze bescheiden met betrekking tot gegevensverstrekking over burgers vastgesteld op twintig jaar. De nieuwe bewaartermijn heeft alleen betrekking op bescheiden van incidentele verstrekkingen en niet op bescheiden van de systematische verstrekking.

De veronderstelling van deze maatregel is dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de burger wordt bevorderd. Tevens wordt met deze procedure een zorgvuldige nakoming van de rechten van de burger nageleefd. Er wordt immers inzicht gegeven in wie en wanneer toegang heeft gekregen in de persoonlijke gegevens uit de BRP. Het was een beslissing van het Europees hof om deze termijn te verhogen naar twintig jaar.

6.2 Bevindingen uit het onderzoek

87% van de gemeenten (n = 199) geeft in de enquête aan over te zijn gegaan naar deze bewaartermijn van twintig jaar. Van deze gemeenten is er 10% tegen problemen aangelopen bij de verandering naar twintig jaar. Zo geven een aantal medewerkers Burgerzaken aan dat onduidelijk is wát er nu precies bewaard moet worden. Uit de opmerkingen bij de vraag rondom de bewaartermijn kwam verder naar voren dat gemeenten de termijn van twintig jaar te lang vinden. Bij het gebruik van een digitaal zaakstelsel levert het vooralsnog geen problemen op, ook al geeft één 100.000+ gemeente aan dat het moeilijk wordt ervaren om een zoekfunctionaliteit te gebruiken bij een dergelijke archiefgrootte.

Bij de focusgroepen met medewerkers Burgerzaken kwamen geen andere zaken naar voren dan uit de enquête. De algemene opinie lag rond enig onbegrip over de lange termijn van twintig jaar. Daarnaast werd aangegeven dat er in de praktijk weinig tot nooit een verzoek tot verstrekking van deze bescheiden wordt gedaan.

6.3 Analyse en conclusie

Wat zijn de ervaringen van gemeente met de nieuwe situatie waarin alle bescheiden over gegevensverstrekkingen twintig jaar bewaard moeten worden?

In het algemeen is deze verandering bij de gemeenten bekend en doorgevoerd. Slechts 10% van de gemeente is tegen problemen aangelopen. Gemeenten zien echter weinig voordeel of toegevoegde waarde in de verhoging van de bewaartermijn naar twintig jaar. Hierdoor neemt louter de archiefgrootte toe, zonder dat burgers in de praktijk vragen om inzage in de verstrekkingen.

7. Gewijzigde procedures bij aangifte van vertrek uit Nederland

7.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Onder de Wet GBA was het niet verplicht om persoonlijk aan de balie te komen bij een aangifte van vertrek naar het buitenland. Daarnaast was het mogelijk iemand te machtigen tot het doen van deze aangifte.

In de Wet BRP dienen personen aangifte van vertrek te doen als men verwacht binnen een periode van twaalf maanden minstens acht maanden in het buitenland te verblijven. In beginsel doet elke persoon dat voor zichzelf, machtigen is niet meer mogelijk.

Wanneer alle personen die op één adres staan ingeschreven gezamenlijk naar het buitenland vertrekken en er niemand op dat adres achterblijft, kunnen echtgenoten en geregistreerde partners voor elkaar en voor hun minderjarige kinderen deze aangifte doen. De partners en minderjarige kinderen hoeven dan niet aan de balie te verschijnen. Deze aangifte zou ook digitaal plaats kunnen vinden.

Nieuw in de Wet BRP is dat wanneer **niet alle** ingeschrevenen van één adres vertrekken, dan moeten alle vertrekkenden in persoon aan de balie verschijnen, ook de partners en de minderjarige kinderen. Enige uitzondering is wanneer gezondheidsredenen dit belemmeren.

Deze nieuwe procedure is bij de behandeling van de Wet BRP ingevoerd op verzoek van de Tweede Kamer (amendement van het lid Oosenbrug). In de toelichting van het amendement staat de volgende motivering voor deze maatregel: *“Dit amendement heeft tot doel het helpen tegengaan van gedwongen uithuwelijking of achterlating in landen van herkomst. Het amendement beperkt de mogelijkheid voor burgers om namens een ander op hetzelfde woonadres aangifte te doen van vertrek uit Nederland. Dit amendement wijzigt de aangifte van vertrek op twee onderdelen. Door de eerste wijziging ontstaat de verplichting om in persoon te verschijnen bij het doen van aangifte van vertrek indien niet iedereen die op hetzelfde adres woont aangifte van vertrek doet (of voor hem aangifte wordt gedaan wat betreft minderjarigen en onder curatele gestelden). De tweede wijziging heeft tot gevolg dat ouders en meerderjarige kinderen met hetzelfde woonadres of echtgenoten of geregistreerde partners slechts aangifte kunnen doen voor elkaar als ze ook zelf vertrekken én alle anderen die op hetzelfde woonadres wonen ook vertrekken. Door dit amendement wordt dus een extra drempel gecreëerd voor burgers die een familielid woonachtig op hetzelfde adres willen uithuwelijken of achterlaten in een ander land. Zij dienen zelf namelijk ook aangifte van vertrek te doen, wat voor hen zeer nadelige gevolgen heeft.”*

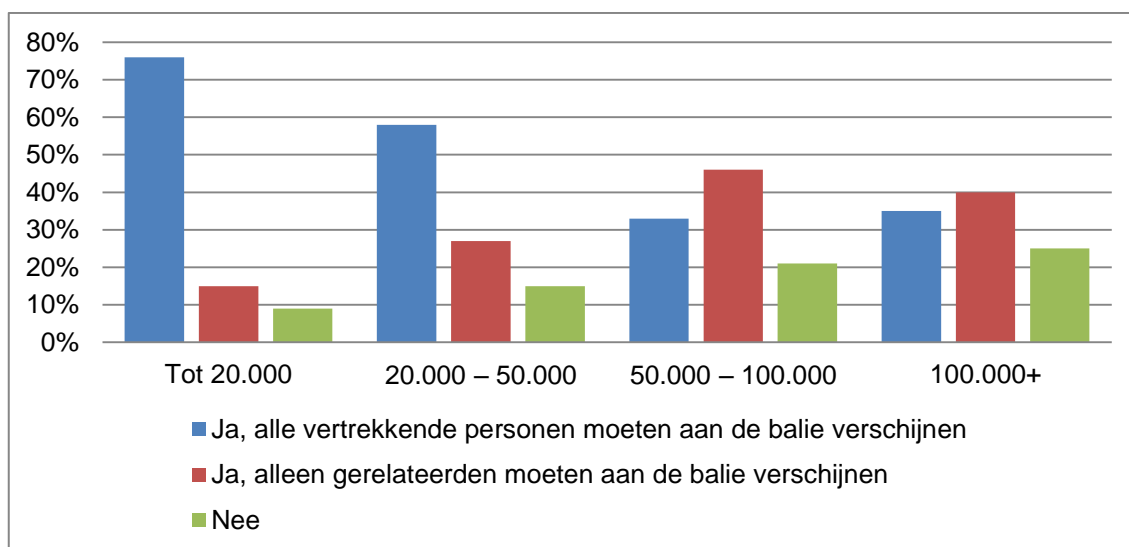
7.2 Bevindingen uit het onderzoek

Uit de enquête blijkt dat de wijziging van de procedure in 85 % van de gemeenten (n = 199) is doorgevoerd.

Een deel van de gemeenten heeft een aangepaste procedure ingevoerd. Daar hoeven niet alle vertrekkenden aan de balie te verschijnen, maar alleen de gerelateerden (echtgenoten/partners

en minderjarige kinderen). Dit laatste speelt vooral bij gemeenten met veel arbeidsmigranten. De verschillen tussen gemeenten zijn groot zo blijkt uit onderstaande figuur:

- Bij kleinere gemeenten moeten in 76% van de gevallen alle vertrekkende personen aan de balie verschijnen.
- In gemeenten met 50.000 – 100.000 inwoners moeten in 33% van de gevallen alle vertrekkende personen aan de balie verschijnen.
- Ook bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is dit de situatie. In 35% van de gevallen verschijnen alle vertrekkende personen aan de balie.
- In de grotere gemeenten mogen relatief vaker alleen de gerelateerden aan de balie verschijnen dan bij de kleinere gemeenten.
- Bij de grootste gemeenten (meer dan 100.000 inwoners) is de wijziging relatief vaak niet ingevoerd. Een kwart van deze gemeenten heeft aangegeven de wijziging met betrekking tot de vertrekprocedures nog niet te hebben doorgevoerd.

Figuur 8. Antwoorden of en zo ja op welke manier de wijziging met betrekking tot de vertrekprocedures is ingevoerd

Op de vraag in de enquête of deze gewijzigde procedure tot problemen leidt geeft ruim de helft van Burgerzaken die de procedure hebben aangepast (n = 170) aan dat zij daarmee problemen ondervinden. Het meest genoemde probleem is dat betrokkenen zich nu óf helemaal niet uitschrijven of dat pas doen wanneer men al in het buitenland is. Met als gevolg dat er extra adresonderzoek nodig is om uiteindelijk tot een ambtshalve uitschrijving over te kunnen gaan. Alle gemeenten geven aan dat de tijdsbelasting van de medewerkers hierdoor is toegenomen.

Uit de enquête blijkt dat slechts in één gemeente door deze maatregel het aantal meldingen is toegenomen van vermoedens van huwelijksdwang, achterlating of kinderonvoering bij het meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling. De meerderheid van de gemeenten ervaart het effect van de gewijzigde procedure als averechts: de doelgroep geeft het vertrek naar het buitenland nu helemaal niet meer aan. Gemeenten met veel arbeidsmigranten geven aan dat de gewijzigde procedure voor deze groep niet uitvoerbaar is.

In de focusgroepen met medewerkers Burgerzaken wordt het streven van de regeling nobel gevonden, maar de maatregel om alle naar het buitenland vertrekkende personen van het adres in persoon aan de balie te laten verschijnen wordt als een verkeerd middel gezien. Het gevolg is namelijk dat veel personen zich dan maar niet uitschrijven en wel vertrekken. Met het gevolg dat die later, na adresonderzoek, alsnog als vertrokken onbekend waarheen (VOW) ambtelijk moeten worden uitgeschreven. Of als iemand aangifte doet van vertrek, worden achterblijvers uitgenodigd, maar kunnen deze ook gewoon niet komen opdagen. In de focusgroepen wordt aangegeven dat de gewijzigde procedures dus geen effect heeft op gedwongen achterlatingen of ontvoeringen.

Bij arbeidsmigranten en studenten, die vaak in grote woongroepen in één pand verblijven en waar altijd wel mensen achterblijven bij een verhuizing naar het buitenland, past Burgerzaken deze regel in de praktijk niet toe, zo wordt aangegeven in de focusgroep Burgerzaken. Een schriftelijke aangifte wordt dan vaak als voldoende gezien. Enkele gemeenten sturen de overige bewoners wel een uitnodiging, maar die verschijnen doorgaans niet aan de balie. Opgemerkt wordt dat de maatregel haaks staat op het streven naar verdere digitalisering van overheidsdienstverlening. De regeling is volgens medewerkers Burgerzaken ook moeilijk uit te leggen aan burgers.

7.3 Analyse en conclusie

Verreweg de meeste gemeenten hebben de wijziging in de procedure doorgevoerd (85%). Naar verhouding het minst bij de grote gemeenten. De wijziging heeft tot nu toe nauwelijks het bedoelde effect gehad of werkt averechts.

Wat zijn de effecten van de gewijzigde procedures omtrent aangifte van vertrek van burgers uit Nederland voor Burgerzaken?

Het beoogde effect, het helpen tegengaan van gedwongen uithuwelijking of achterlating in landen van herkomst, wordt tot nu toe niet gerealiseerd.

Er zijn wel neveneffecten geconstateerd. Burgers die zich mogelijk schuldig maken aan gedwongen achterlating of gedwongen vertrek melden hun vertrek door de maatregel vaak überhaupt niet meer. Omdat er meer burgers ambtshalve moeten worden uitgeschreven en er meer adresonderzoek moet plaatsvinden, leidt de maatregel tot een hogere werklast. De maatregel zorgt voor extra administratieve lasten voor burgers. Voor arbeidsmigranten en studenten is de regeling niet alleen moeilijk uitvoerbaar, maar ook niet altijd zinvol. Daar speelt het probleem van huwelijksdwang en ontvoering immers niet of veel minder dan bij gezinnen.

Hoe gaat Burgerzaken om met de gewijzigde regels omtrent aangifte bij vertrek?

Een deel van de gemeenten vraagt alleen de gerelateerden (echtgenoten/partners en minderjarige kinderen) te verschijnen, wat vooral speelt bij gemeenten met arbeidsmigranten. Bij bijvoorbeeld studenten, die vaak in grote groepen in één pand verblijven en waar altijd wel mensen achterblijven wordt, bij een verhuizing naar het buitenland, deze regel in de praktijk niet toegepast.

Wat zijn de ervaringen van Burgerzaken met de gewijzigde regels omtrent aangifte bij vertrek?

De ervaringen rond deze maatregel blijken over het algemeen negatief. De maatregel werkt vaak averechts omdat betrokkenen hun vertrek naar het buitenland nu helemaal niet meer melden bij Burgerzaken. Het levert veel praktische problemen op, bijvoorbeeld bij arbeidsmigranten. Zij doen schriftelijk aangifte en bevinden zich in de praktijk al vaak in het buitenland. Daarnaast leveren de gewijzigde procedures voor de burger en Burgerzaken extra administratieve lasten op wanneer het hele gezin aan de balie moet verschijnen.

8. Toekennen van briefadressen

8.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Een briefadres is het adres waar voor betrokkene bestemde geschriften in ontvangst worden genomen en waar, indien daartoe grond bestaat, zorg wordt gedragen dat geschriften of inlichtingen daarover, betrokkene bereiken.⁶

De Wet GBA kende al de mogelijkheid om op verzoek van een burger een briefadres toe te kennen. Bijvoorbeeld als men in een instelling verblijft zoals een gevangenis en indien het woonadres ontbrak, werd op aangifte van de burger een briefadres opgenomen. Dit blijft gehandhaafd in de Wet BRP. Er zijn enkele bepalingen aan deze mogelijkheid toegevoegd in de Wet BRP:

- **Veiligheidsredenen:** de ingezetene kan nu ook een briefadres kiezen indien het opnemen van het woonadres van betrokkene naar het oordeel van de burgemeester om veiligheids- en privacy redenen niet wenselijk is. De beoordeling wordt in de Wet BRP bij de burgemeester neergelegd vanwege het aspect van de openbare orde en veiligheid in de gemeente. De achtergrond van deze uitbreiding is dat de burger de verstrekking van gegevens over zijn adres slechts in beperkte mate kan tegengaan. Het woonadres kan namelijk niet worden onthouden aan de overheidsorganen voor wie deze gegevens noodzakelijk zijn in verband met de uitvoering van hun taak en ook in beperkte mate worden onthouden aan derden. Hierdoor is het risico te groot geworden dat het woonadres toch bekend raakt bij personen die een gevaar kunnen vormen voor de betreffende persoon. In dit geval kan de inschrijving op een briefadres een uitkomst bieden.
- **Ambtshalve toekenning:** Daarnaast wordt het college van burgemeester en wethouders bevoegd om ambtshalve te besluiten tot het opnemen van een briefadres wanneer het woonadres ontbreekt en door de betreffende persoon geen aangifte wordt gedaan van een briefadres. Deze bevoegdheid ziet met name toe op de situatie van zogenaamde stadsnomaden die aantoonbaar in een gemeente verblijven zonder daar een vast woonadres te hebben en die geen briefadres willen kiezen.⁷ Daarmee komt een einde aan de situatie, waarin dergelijke personen worden geregistreerd als ingezetene van een gemeente zonder adres. Dit is namelijk strijdig met het uitgangspunt dat iedere ingezetene over een adres dient te beschikken om bereikbaar te zijn voor de overheid.

⁶ Wet Gemeentelijke basisadministratie (GBA), Wet van 9 juni 1994, houdende regels ter zake van de gemeentelijke basisadministratie van persoonsgegevens, tekst geldend op 15 juli 2010.

⁷ Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties, RvIG, circulaire Registratie briefadres om veiligheidsredenen, 6 januari 2014.

Het college gaat niet over tot het ambtshalve opnemen van een briefadres indien daarvoor geen instemming bestaat van de briefadresgever.

- **Rechtspersoon als briefadresgever:** De Wet BRP geeft tenslotte de mogelijkheid dat een door de burger of het college van B&W geselecteerde rechtspersoon kan worden aangewezen als briefadresgever. Het is namelijk wenselijk gebleken om een regeling op te nemen die ook het kiezen van een briefadres bij een rechtspersoon toestaat. Bijvoorbeeld voor ingezetenen die niet altijd kunnen terugvallen op familie of vrienden voor het verlenen van een briefadres, zoals dak- en thuislozen of (ex-) gedetineerden. De rechtspersoon kan overigens ook de gemeente zelf zijn.

In aanvulling op de Wet BRP is er door de commissie Persoonsregistratie van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) in samenspraak met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de beleidsregel briefadres opgesteld. Gemeenten kunnen naar eigen inzicht hier invulling aan geven. Dit is gedaan om het eventuele misbruik van het briefadres in de BRP in te perken. De beleidsregel briefadres van de NVVB geeft maximum termijnen die gelden voor de verschillende soorten van briefadres. Ook kan op grond van die regel het aantal briefadreshouders per adres beperkt worden. De beleidsregel somt de redenen op, op grond waarvan en onder welke voorwaarden een briefadres gekozen kan worden. Verder komen de weigeringsgronden aan de orde en hoe omgegaan moet worden met een onvolledige aangifte van een briefadres. Hierbij moet worden aangetekend dat beleidsregels nooit tegen de Wet BRP in mogen gaan.

8.2 Bevindingen uit het onderzoek

Toekenning om veiligheidsredenen

- Uit de enquête blijkt dat bij 4% van de gemeenten in de eerste helft van 2015 een briefadres is toegekend om veiligheidsredenen (n = 199). 7% van de gemeenten geeft aan niet te weten of er in deze periode een briefadres om veiligheidsredenen is toegekend.
- Er werd gemiddeld één briefadres toegekend door gemeenten (n= 186) vanwege veiligheidsredenen. In dit gemiddelde zijn de gemeenten die aangeven het niet te weten niet meegenomen. Bij de 8 gemeenten die in de eerste helft van 2015 wel een briefadres toekenden om veiligheidsredenen werd gemiddeld zestien keer een briefadres toegekend vanwege veiligheidsredenen.

Ambtshalve toekenning briefadres

- In de enquête komt naar voren dat bij 21% van de gemeenten in de eerste helft van 2015 ambtshalve briefadressen toegekend zijn. 9% van de gemeenten geeft aan niet te weten of er briefadressen zijn toegekend in deze periode.
- Er zijn door gemeenten (n = 182) gemiddeld drie briefadressen ambtshalve toegekend in de eerste helft van 2015. In dit gemiddelde zijn de gemeenten die aangeven het niet te weten niet meegenomen.

- Tevens blijkt dat indien er ambtshalve briefadressen worden toegekend, dit vooral bij de grootste gemeenten (meer dan 100.000 inwoners) gebeurt.

Rechtspersoon als briefadresgever

- 28% van de gemeenten (n = 199) heeft tenminste één rechtspersoon als briefadresgever aangewezen. Vaak zijn dit publieke instellingen, zoals gevangenissen of gemeentelijke locaties. 61% van de gemeenten heeft op dit moment geen enkele rechtspersoon als briefadresgever. 11% van de gemeenten geeft aan niet te weten of er rechtspersonen in hun gemeente briefadresgever zijn.
- Er zijn gemiddeld zes rechtspersonen als briefadresgever geregistreerd bij de gemeenten (n = 177). In dit gemiddelde zijn de gemeenten die aangeven het niet te weten niet meegenomen.

Controleren van briefadres

- 87% van de gemeenten (n = 199) geeft aan na verloop van tijd te controleren of er nog sprake is van een geldig briefadres. Dit tijdstip varieert tussen de één maand en twee jaar. 13% geeft aan niet te weten of er wordt gecontroleerd.
- De gemeenten die aangeven te controleren (n = 178) geven aan gemiddeld na circa zeven maanden te controleren of het aanhouden van het briefadres nog terecht is.

Uit de focusgroepen Burgerzaken komt naar voren dat de betreffende wijzigingen situaties betreft die voor de Wet BRP al in de praktijk werden toegepast. Burgers kregen al om veiligheidsredenen een briefadres ondanks dat de Wet GBA dit niet toestond. Ook werden er in de praktijk reeds ambtshalve briefadressen toegekend en kon dit een rechtspersoon zijn. De Wet BRP lijkt een formalisering te zijn van de bestaande praktijk bij gemeenten.

Medewerkers Burgerzaken geven aan dat de aanvullende bepalingen uit de Wet BRP voor het toekennen van een briefadres haaks lijken te staan op het beleid om briefadressen niet te stimuleren. Met briefadressen kan namelijk makkelijker worden gefraudeerd, dus zijn enkele gemeenten ze liever kwijt dan rijk. De beleidsregels die aanvullend zijn gesteld in de circulaire op de Wet BRP geven voldoende informatie bij het toekennen van briefadressen, zo geven de medewerkers Burgerzaken aan.

Gemeenten als buitengemeentelijk afnemer geven in de focusgroep aan dat er zorgvuldig moet worden omgegaan met het uitschrijven van mensen als hun adres in de BRP niet meer blijkt te kloppen. Mensen worden idealiter niet direct als “Vertrokken onbekend waarheen” (VOW) aangemerkt als zij onvindbaar blijken op hun in de BRP geregistreerde adres, vanwege de verregaande consequenties. Wanneer een persoon na onderzoek als VOW wordt aangemerkt, dan wordt bijvoorbeeld de opbouw voor de AOW stop gezet.

Ook afnemers geven in de focusgroep aan weinig verandering te zien naar aanleiding van de Wet BRP. Voor afnemers die vorderingen hebben op burgers, bijvoorbeeld een studieschuld, is het lastiger bij het uitvoeren van hun werk als er wordt gewerkt met briefadressen, omdat

personen niet fysiek te vinden zijn op een briefadres, maar dat was ook al het geval vóór de invoering van de Wet BRP.

8.3 Analyse en conclusie

Hoe gaat Burgerzaken om met de verruimde mogelijkheden omtrent het toekennen van briefadressen? Ga hierbij in op de aantallen toekenningen van briefadressen, gespecificeerd per situatie, en de termijnen die hierbij werden/worden gehanteerd.

De wijzigingen in de Wet BRP worden niet als wijzigingen ervaren door zowel Burgerzaken, als afnemers. De wijzigingen in de Wet BRP betreffen voornamelijk een formalisering van de situatie in de praktijk. De wet lijkt derhalve een inhaalslag te hebben gemaakt om bij de huidige manier van werken van gemeenten aan te sluiten. Uit het onderzoek komt wel naar voren dat het om een beperkt aantal situaties gaat waar überhaupt een briefadres wordt toegekend. Het gaat dus om beleid dat relatief weinig hoeft te worden toegepast. Voor gemeenten is er in de praktijk over het algemeen zodoende weinig veranderd.

- *Toekenning om veiligheidsredenen:* Bij 4% van de gemeenten is in de eerste helft van 2015 een briefadres is toegekend om veiligheidsredenen (n = 199). Er zijn maar acht gemeenten die überhaupt een briefadres toegekend hebben om deze reden. Er werd gemiddeld één briefadres toegekend door gemeenten vanwege veiligheidsredenen. In dit gemiddelde zijn de gemeenten die aangeven het niet te weten niet meegenomen.
- *Ambtshalve toekenning:* Bij 21% van de gemeenten zijn in de eerste helft van 2015 ambtshalve briefadressen toegekend (n = 199). Bij 70% van de gemeenten is geen briefadres toegekend in de eerste helft van 2015. Er zijn door alle gemeenten gemiddeld drie briefadressen ambtshalve toegekend in de eerste helft van 2015 (n = 182). In dit gemiddelde zijn de gemeenten die aangeven het niet te weten niet meegenomen.
- *Rechtspersoon als briefadresgever:* 28% van de gemeenten heeft tenminste één rechtspersoon als briefadresgever aangewezen (n=199). Er zijn bij gemeenten gemiddeld zes rechtspersonen als briefadresgever geregistreerd (n = 177). In dit gemiddelde zijn de gemeenten die aangeven het niet te weten niet meegenomen.
- *Controle op noodzaak briefadres:* 87% van de gemeenten geeft aan dat er periodiek getoetst wordt (gemiddeld na circa zeven maanden) of de situatie van de briefadresnemer niet is veranderd (n = 199). De gemeenten die aangeven te controleren (n = 178) geven aan gemiddeld na circa zeven maanden te controleren of het aanhouden van het briefadres nog terecht is.

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat gemeenten in de eerste helft van 2015 wel gebruik maken van de nieuwe mogelijkheden voor het toekennen van briefadressen, maar op beperkte schaal. Dit is ook wel begrijpelijk, gezien het beleid om het aantal briefadressen zo klein mogelijk te laten zijn. Gemeenten controleren ook periodiek of het briefadres niet kan worden opgeheven.

Biedt de circulaire 'briefadres veiligheidsredenen' voldoende houvast voor gemeenten om met de nieuwe mogelijkheden omtrent het toekennen van een briefadres om te gaan?

Berenschot

De wijzigingen in de Wet BRP heeft aanleiding gegeven tot het opstellen van beleidsregels door BZK en de NVVB hoe briefadressen moeten worden toegekend om te voorkomen dat briefadressen een permanente oplossing worden of dat er misbruik van wordt gemaakt. Deze circulaire biedt volgens de medewerkers Burgerzaken voldoende houvast.

9. Verklaring onder eed of belofte

9.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Artikel 37 in de Wet GBA bood de mogelijkheid om gegevens over de burgerlijke staat te ontlelen aan een verklaring onder eed of belofte. De Wet BRP voegt in art. 2.10, vierde lid toe dat de gegevens enkel aan een verklaring onder eed of belofte mogen worden ontleend nádat de gegevens voor zover mogelijk zijn geverifieerd door raadpleging van de basisregistratie en zo nodig van andere registers of van geschriften die door de betrokkene zijn overgelegd. Zowel de Wet GBA als de Wet BRP bieden de mogelijkheid om gegevens te baseren op verschillende bronnen. In de Wet BRP is een rangschikking aangegeven, waarbij een akte van de burgerlijke stand een 'sterkere bron' is dan andere documenten. Wanneer het aannemelijk is dat er geen sterke documenten gevonden kunnen worden, kan een gegeven in de BRP mede ontleend worden aan een eigen verklaring onder eed of belofte. De wijziging in Wet BRP stelt in art. 2.8 dat, alvorens overgegaan wordt op een verklaring onder eed of belofte, een gegeven zoveel mogelijk dient te worden gebaseerd op 'sterkere' bronnen, zoals bijvoorbeeld door een bevoegde buitenlandse instantie opgemaakte akte of stukken van de IND.

9.2 Bevindingen uit het onderzoek

Op de vraag of gegevens uit een verklaring onder eed of belofte zijn opgenomen in de BRP in de eerste helft van 2015 antwoordt 71% van Burgerzaken bevestigend in de enquête. Van diegenen die gegevens uit een verklaring onder eed of belofte hebben opgenomen in de BRP (n = 168) zegt 81% dat zij wel geprobeerd hebben deze gegevens via sterkere documenten te verifiëren, maar dat dat niet mogelijk bleek. De overige 19% wist dit niet met zekerheid te beantwoorden. Men geeft aan dat de documentatie van de IND vaak een belangrijke rol speelt bij de verificatie. Er lijkt daarbij nog wel enige onduidelijkheid te bestaan bij Burgerzakenmedewerkers over de beoordeling van wat 'voldoende bewijs' is voor het wel of niet opnemen van gegevens van een opgenomen verklaring onder eed of belofte in de BRP.

In enkele gemeenten maken de medewerkers Burgerzaken significant veel meer gebruik van verklaringen onder eed dan gemiddeld. Dit zijn gemeenten waar een asielzoekerscentrum is gevestigd, waarbij vluchtelingen vaak geen (sterke) brondocumenten bij zich hebben, waardoor vervolgens een verklaring onder eed of belofte gebruikt wordt.

Uit de focusgroepen Burgerzaken werd duidelijk dat deze maatregel een formalisering van de praktijk is geweest. In praktijk wordt er namelijk sowieso al doorgevraagd en naar andere brondocumenten gezocht. Als er vervolgens onvoldoende verificatie mogelijk is, dan wordt er een verklaring onder eed of belofte afgenomen. Bijvoorbeeld, wanneer archieven niet meer bestaan of de betrokkene geen andere documenten heeft. Vluchtelingen zijn vaak niet of nauwelijks in het bezit van brondocumenten, waardoor de verificatie van gegevens op basis van "sterke" documenten niet of beperkt mogelijk is. Gegevens van gerelateerden worden daarnaast over het algemeen alleen opgenomen en meegenomen in de verklaring onder eed of belofte, indien deze gerelateerden in persoon aanwezig zijn. Burgerzaken geeft wel aan dat er landelijk behoefte is

aan meer eenduidigheid m.b.t. de gegevens die medewerkers Burgerzaken in een verklaring onder eed of belofte opnemen en welke niet, in welke omstandigheden men dat hoort te doen (of niet) en wat 'voldoende bewijs' is voor het opnemen van gegevens in een verklaring onder eed of belofte.

9.3 Analyse en conclusie

Burgerzaken geeft aan dat er weinig is veranderd in vergelijking met de oude situatie, maar dat de praktijk nu wettelijk is vastgelegd. Immers, er werd in de gemeentelijke praktijk altijd al doorgevraagd naar andere brondocumenten of bronnen, alvorens medewerkers Burgerzaken overgaan tot het afnemen van een verklaring onder eed of belofte. Er lijkt daarbij nog wel enige onduidelijkheid te bestaan bij medewerkers Burgerzaken over de beoordeling van wat 'voldoende bewijs' is voor het wel opnemen van welk gegeven van een opgenomen verklaring onder eed of belofte in de BRP.

Hoe gaat Burgerzaken om met de regelgeving omtrent het opnemen van gegevens van gerelateerden?

Bij gebrek aan brondocumenten gaan gemeenten over tot het afnemen van een Verklaring onder eed of belofte over gegevens van gerelateerden, maar alleen als de gerelateerden ook in persoon aanwezig zijn bij het afnemen van de verklaring. Burgerzaken probeerde in de praktijk altijd al om gegevens over gerelateerden te verifiëren met overige registers en brondocumenten alvorens die in de BRP op te nemen, maar in 81% van de gevallen lukt dat niet.

In welke mate worden gegevens (over gerelateerden) opgenomen in de BRP door Burgerzaken, op basis van een verklaring onder ede?

Het overgrote deel van de bevroagden maakt gebruik van de verklaring onder eed of belofte voor opname van gegevens in de BRP. Wel merken zij op dat het aantal verklaringen onder eed of belofte stijgt, naarmate de vluchtelingenstroom toeneemt. Veel vluchtelingen zijn niet of nauwelijks in het bezit van brondocumenten, waardoor de verificatie van gegevens op basis van "sterke" documenten niet of beperkt mogelijk is.

10.Registratie van verblijfplaats van personen

10.1 De wijziging in de Wet BRP t.o.v. de Wet GBA

Onder de Wet GBA was het niet mogelijk om de gegevens van niet ingezetenen in een centrale registratie te registreren. Elke overheidsorganisatie registreerde voor zichzelf gegevens van niet-ingezetenen die met hen een relatie hadden. Denk daarbij aan de geëmigreerde gepensioneerde Nederlander die zich bij de SVB diende te vervoegen inzake zijn AOW uitkering en bij de Belastingdienst inzake fiscale aangelegenheden. Bij elke instantie diende hij zijn persoonsgegevens te verstrekken en de daarbij behorende bewijsstukken te overhandigen. In de nieuwe wet is het ook mogelijk geworden om personen als niet-ingezetenen in te schrijven op het buitenlandse adres, indien een persoon naar verwachting niet langer dan vier maanden in een half jaar in Nederland is.

In de Wet BRP is vastgelegd dat de minister van BZK verantwoordelijk is voor de inschrijving van niet-ingezetenen in de Registratie niet-ingezetenen (RNI). De minister voert dit echter niet zelf uit maar heeft daartoe negentien inschrijffoorzieningen (loketten) aangewezen waar gemeentebambtenaren met een 'rijkspet op' verzoeken in ontvangst nemen en namens de minister de inschrijving van niet-ingezetenen uitvoeren. Deze RNI-loketten zijn ondergebracht bij gemeenten. Naast aangewezen loketgemeenten zijn een zestal andere bestuursorganen benoemd die van oudsher gegevens van niet-ingezetenen registreerden: de zogenoemde 'aangewezen bestuursorganen' (ABO). In de BRP-regelgeving zijn de Belastingdienst, de Sociale Verzekeringsbank (SVB), het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), het Zorginstituut Nederland (ZIN) - het voormalige College voor Zorgverzekeringen (CvZ), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en Buitenlandse Zaken (BUZA) aangewezen als ABO. De gegevens van deze ABO's vormden de basis van de initiële vulling van de RNI. De gegevens uit hun eigen 'oude' registratie van niet-ingezetenen zijn van begin 2014 stapsgewijs ingelezen in de RNI.

De belangrijkste reden voor niet-ingezetenen om zich in de RNI te laten registreren is dat zij daardoor een BSN ontvangen. De RNI is integraal onderdeel van de BRP, maar van niet-ingezetenen worden minder gegevens vastgelegd. Zo worden geen gegevens over gerelateerden vastgelegd en wordt niet het verblijfadres in Nederland geregistreerd, maar alleen het buitenlandse adres.

Formeel verblijft een niet-ingezetene op zijn/haar buitenlandse adres en een ingezetene op zijn/haar Nederlandse adres. Indien iemand langer dan vier maanden in een half jaar in Nederland gaat verblijven dan is deze verplicht om aangifte te doen van inschrijving als ingezetene. Zijn of haar gegevens worden dan overgezet naar het ingezetenen deel van de BRP en verder aangevuld met onder andere de verblijfplaats in de gemeente.

In een aantal gemeenten bleek naast de gegevens in de RNI ook de behoefte te bestaan het verblijfadres in Nederland van niet-ingezetenen te registreren, hetgeen niet mogelijk is in de RNI.

Om dit te ondervangen is op initiatief van BZK, de pilot Registratie Eerste Verblijfadres (REVA) opgezet.

De pilot moet antwoord geven op de vraag of de registratie van het eerste verblijfadres bijdraagt aan het zicht dat gemeenten op de woonadressen en -omstandigheden van niet-ingezetenen hebben. Vijf gemeenten (Den Haag, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westland) zijn gestart met de registratie van het eerste verblijfadres. De REVA is een aparte registratie, naast de BRP.

10.2 Bevindingen uit het onderzoek

In zowel de enquête als de focusgroepen voor Burgerzaken kwam naar voren dat:

- De inschrijving in de RNI een beperkt aantal gegevens bevat ten opzichte van de BRP. Categorie 4 (nationaliteit) en categorie 5 (huwelijk) ontbreken vaak.
- De actuele verblijfplaats in Nederland niet kan worden geregistreerd in de RNI.
- De RNI initieel gevuld is vanuit de 'buitenland' registraties van de ABO's waardoor het voor Burgerzaken vaak onduidelijk is hoe accuraat de gegevens zijn.

In de focusgroep Burgerzaken wordt opgemerkt dat een tweede registratie in de RNI voor dubbele opnames in de BRP kan zorgen. Dit doet zich voor wanneer men zich na vertrek naar het buitenland weer opnieuw meldt in Nederland na een huwelijk (waardoor een nieuwe naam is verkregen) of bij een volgende inschrijving in de RNI met net iets anders gespelde namen. Bij her-inschrijving kunnen deze gegevens volgens Burgerzaken niet geverifieerd worden met bestaande gegevens in de RNI, waardoor dus duplicering ontstaat.

In de focusgroepen Burgerzaken werd verder aangegeven dat er geen logische stap is ontworpen voor de overgang van niet-ingezetene naar ingezetene. Niet-ingezetenen schrijven zich in in de RNI, meestal met het doel een BSN te ontvangen, die onbeperkt geldig is, terwijl men wordt geacht maximaal vier maanden in een aaneengesloten periode van zes maanden in Nederland te verblijven als niet-ingezetene. Als men langer verwacht te blijven moet men zich als ingezetene in de BRP inschrijven. Dit leidt ertoe dat de verblijfplaats en status van de niet-ingezetenen onbekend is. Mogelijk is de niet-ingezetene binnen zes maanden weer vertrokken naar het buitenland, maar het kan ook zijn dat de niet-ingezetene toch noch ergens in Nederland verblijft maar zich niet als ingezetene in de BRP heeft laten inschrijven. Het gevolg is ook dat niet-ingezetenen in de praktijk langer dan vier maanden in Nederland kunnen verblijven zonder zich als ingezetene te hoeven laten registreren.

Over REVA werd aangegeven dat dit eigenlijk ook niet afdoende is. Immers, het gaat de meeste gemeenten niet zozeer om het *eerste* verblijfadres in Nederland, maar om het *actuele* verblijfadres. Deze opinie wordt overigens niet sterk geuit in de enquête, waarin maar 48% van de gemeenten (n = 199) aangeeft behoefte te hebben aan kennis over de actuele verblijfplaats van niet-ingezetenen voor gemeentelijke (handavings)taken. Veel genoemde taken zijn daarbij handhaving, rampenbestrijding, over bewoning en belastingheffing. Wel kan hierbij vermeld worden dat in het geval van de 100.000+ gemeenten 80% behoefte heeft aan kennis over de

actuele verblijfplaats van niet-ingezetenen voor gemeentelijke (handhavings)taken, en grote gemeenten dus wel graag op de hoogte blijven hiervan.

Uit de focusgroepen met de afnemers bleek dat voor hen de RNI een goede ontwikkeling is. Er worden immers nu mensen ingeschreven die voorheen niet in beeld waren. Echter, correspondentie op basis van de buitenlandse adresgegevens uit de RNI is niet erg zinvol. Voor andere afnemers volstaat het buitenlandse adres wel omdat de communicatie geen urgent karakter heeft. Bijvoorbeeld voor het verzenden van de jaarlijkse pensioenoverzichten. Er worden verder door afnemers twee grote problemen omtrent de RNI genoemd:

- Gegevens over gerelateerden worden niet bijgehouden in de RNI. Dit betekent dat afnemers dit ieder voor zich in voorkomende gevallen moeten onderzoeken. Bijvoorbeeld bij overlijden zal de pensioenuitvoerder willen weten of er nog kinderen of partners zijn en hoe deze gerelateerd zijn aan de overledene. Maar ook bijvoorbeeld de Belastingdienst is hier in geïnteresseerd. Nu zoekt elke afnemer dit zelf uit, wat voor hen dubbel werk betekent. Daarnaast werd aangegeven dat er soms een informele informatiestroom tussen afnemers onderling ontstaat over dergelijke gevallen.
- Er is nog geen sluitende methode om terugmeldingen of wijzingen ambtshalve in de RNI door te voeren (anders dan de aangifte van de niet-ingezetene zelf). Formeel is de minister van BZK de bronhouder, maar voor de inschrijving heeft hij daartoe de loket-gemeenten en een aantal algemeen bestuursorganen aangewezen. Volgens de respondenten is de ambtshalve bijhouding (dus andere bron dan de aangifte van de niet-ingezetenen zelf) echter niet goed geregeld. Bijvoorbeeld als iemand overlijdt in het buitenland en dit bijvoorbeeld bij een Aangewezen BestuursOrgaan (ABO) aan het licht komt, omdat een buitenlandse overlijdensakte wordt ontvangen. De ABO is dan niet verantwoordelijk voor de verwerking van deze wijziging in de burgerlijke staat en doet dan een terugmelding aan de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG), maar ook RvIG is dan formeel niet verantwoordelijk voor het verwerken van deze wijziging omdat zij geen ABO zijn en dus zelf niets registreren in de RNI. Volgens de respondenten wordt er op dit moment met dergelijke wijzigingen niets gedaan, met alle gevolgen voor de kwaliteit van de RNI van dien.

Vanuit de focusgroep voor gemeente als buitengemeentelijke afnemer kwam naar voren dat zij tegen een aantal problemen aanlopen voor wat betreft de registratie van niet-ingezetenen. Vooral het niet registreren van de verblijfplaats is voor hen een heikel punt. Het eerste verblijfadres zoals vermeld in de REVA hoeft namelijk geen formeel adres te zijn. Het adres van bijvoorbeeld het uitzendbureau volstaat, waardoor een gemeente alsnog geen beeld heeft van het (actuele) woonadres. Daarnaast verblijven veel arbeidsmigranten vaak langer dan vier maanden binnen een periode van zes maanden in een gemeente dan ze toezeggen aan het loket bij inschrijving in de RNI. Dit betekent dat arbeidsmigranten regelmatig als niet-ingezetene geregistreerd blijven, terwijl zij langer dan vier maanden aaneengesloten in Nederland verblijven. Enkele gemeenten proberen dit op te lossen door nauw contact te houden met werkgevers om zo het actuele verblijfadres van arbeidsmigranten in beeld te houden.

10.3 Analyse en conclusie

Wat zijn de ervaringen van Burgerzaken met registratie van de verblijfplaats van personen (zowel ingezetenen als niet-ingezetenen)?

De meeste Burgerzakenmedwerkers zien de registratie van niet-ingezetenen als een vooruitgang, want hiervoor werd er niets geregistreerd in de GBA en hielden alle uitvoeringsorganisaties een eigen registratie bij van bijvoorbeeld arbeidsmigranten. Echter, de algemene mening is dat het nog steeds geen accuraat beeld geeft van de actuele verblijfplaats van deze niet-ingezetenen.

Arbeidsmigranten geven vaak aan minder dan vier maanden in Nederland te zullen verblijven, maar verdwijnen vervolgens van de radar van de gemeente. Dit zorgt voor problemen bij het innen van (lokale) belastingen en in het licht van rampenbestrijding.

Omdat niet-ingezetenen uit de RNI toch ergens in een gemeente verblijven, vaak met meerderen op één adres, en soms ook langer dan de toegestane vier maanden, is er bij zowel bij Burgerzaken als bij afnemers een sterke behoefte aan een actueel verblijfadres van niet-ingezetenen. Dit speelt vooral bij arbeidsmigranten. Burgerzaken zou de mogelijkheid willen hebben om niet-ingezetenen te kunnen wijzen op de mogelijkheid om zich bij langer verblijf als ingezetene in de BRP in te schrijven.

Er wordt door Burgerzaken (en een deel van de afnemers) een sterke wens geuit om het actuele Nederlandse verblijfadres mee te nemen in de RNI of de betrokkenen sterker te prikkelen om hun actuele adres bij te houden, bijvoorbeeld middels een aflopend BSN na vier maanden, als dwangmiddel voor inschrijving als ingezetene. Er bestaat wel enthousiasme voor de REVA, al wordt deze registratie van eerste verblijfadres als niet voldoende genoemd voor het krijgen van een beter beeld van de actuele verblijfplaats.

Het registreren van een buitenlands adres in de RNI wordt als onvoldoende gezien voor een adequate dienstverlening, de bijhouding door een gemeente en bijvoorbeeld correspondentie met de betrokkenen door afnemers.

Wat zijn de ervaringen van afnemers (inclusief gemeenten in hun rol als afnemer) van de BRP met de registratie van de verblijfplaats van personen?

Ook voor andere afnemers, met name de centrale overheidsorganen, is de toevoeging van de RNI een vooruitgang. Correspondentie aan de hand van de gegevens in de RNI is echter niet altijd effectief, door het ontbreken van het actuele Nederlandse verblijfadres. In andere gevallen volstaat het buitenlandse adres. Afnemers geven wel aan dat het zou helpen als zij toegang zouden krijgen tot de REVA.

De pilot REVA is volgens de gemeenten als afnemer niet voldoende voor zaken als het innen van gemeentelijke belastingen, het tegengaan van fraude en in het geval van rampenbestrijding. Idealiter weet de gemeente om veiligheidsredenen van eenieder waar diegene verblijft.

Bijlage I

Literatuurlijst

Bijlage I: Literatuurlijst

- Directie Burgerschap en Informatiebeleid, *Circulaire Handelwijze bij vermoedens van huwelijksdwang en achterlating, kinderonvoering, uitbuiting etc*, 7 juli 2014.
- KING, *Startdocument Implementatie mGBA gemeenten Versie 1.1*, oktober 2012.
- Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), RvIG, *Circulaire briefadres*, 6 januari 2014.
- Ministerie van BZK, *Informatieblad gemeentelijke samenwerkingen en de Basisregistratie Personen*, oktober 2015.
- Ministerie van BZK, *Kamerbrief Basisregistratie Personen*, 15 oktober 2014.
- Ministerie van BZK, *Kamerbrief over verstrekkingen uit GBA aan derden*, 3 juli 2013.
- Ministerie van BZK, *Kamerbrief Tussentijdse rapportage Operatie BRP i.v.m. rapport Tijdelijke commissie ICT*, 6 maart 2015.
- Ministerie van BZK, *Kamerbrief voortgang Basisregistratie Personen*, 28 oktober 2013.
- Ministerie van BZK, *Memorie van toelichting bij Wet BRP*, 29 maart 2012.
- Ministerie van BZK, NVVB, VNG, *Leidraad Samenwerkingsverbanden*, 31 maart 2015.
- Ministerie van BZK, *Ontwerpaspecten BRP deel 1*, 17 september 2013.
- Ministerie van BZK, RvIG, *Handleiding Uitvoeringsprocedures*, 8 augustus 2014.
- Ministerie van BZK, *Verzoek om commentaar NVVB op het voorstel tot wijziging van de Wet Brp*, 14 augustus 2012.
- Ministerie van BZK, *Wijzigingen wet Brp*, 13 december 2013.
- NVVB, *Handreiking bestuurlijke boete*, november 2013.
- NVVB, VNG, *Reactie NVVB en VNG concept besluit BRP*, juli 2013.
- NVVB-adviescommissie Identiteiten en Producten, *Schema verzoeken om schriftelijke gegevensverstrekking uit de Basisregistratie personen (BRP)*, februari 2014.
- Operatie BRP, *Nota van toelichting bij Wet BRP*, oktober 2013.
- RvIG, *Handout GBA-BRP*, 12 december 2013.
- RvIG, *Informatieblad gemeentelijke samenwerkingsverbanden en de BRP*, oktober 2015.
- RvIG, *Resultaten zelfevaluatie 2014*, 30 oktober 2014.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), *Verzoek tot aanpassing van het wetsvoorstel Basisregistratie Personen – Kamerstuk 33219*, 1 juni 2012.

Berenschot

Wolters Kluwer, *Tekstuitgave GBA, Wet Brp en Privacy 2015*, september 2015.

Bijlage II

Vragenlijst schriftelijke enquête

Bijlage II: Vragenlijst schriftelijke enquête Tussenevaluatie Wet BRP

Hartelijk dank dat u mee wilt werken aan dit onderzoek. Berenschot zal vertrouwelijk omgaan met alle gegevens die ter beschikking worden gesteld. Dit betekent dat in de terugkoppeling naar de opdrachtgever niet herleidbaar is wie wat geantwoord heeft. Vanzelfsprekend worden gegevens niet verstrekt aan derden. Tenslotte is goed te vermelden dat de NVVB en de VNG nauw betrokken zijn bij de begeleiding van het onderzoek.

De vragenlijst is ingedeeld naar de navolgende 9 thema's. Elk thema begint met een korte toelichting. Per thema zijn er een aantal vragen. De volgende thema's komen aan de orde:

- A. Niet meer registreren vreemde nationaliteit naast de Nederlandse**
- B. Invoering bestuurlijke boete**
- C. Aanwijzing toezichthouder**
- D. Toestemming van de burger voor verstrekking aan derden**
- E. Bewaren bescheiden omtrent gegevensverstrekkingen (protocollering)**
- F. Aangifte van vertrek**
- G. Briefadres**
- H. Verklaring onder eed of belofte**
- I. Verblijfadres**

Wat is uw huidige functie?

Bij welke gemeente bent u werkzaam?

A. Niet meer registreren vreemde nationaliteit naast de Nederlandse.

Met de inwerkingtreding van de Wet BRP wordt in de basisregistratie personen de vreemde nationaliteit naast de Nederlandse niet meer geregistreerd. Reden hiervoor is dat het ongewenst wordt geacht dat van burgers die Nederlander zijn tevens vreemde nationaliteiten in de Basisregistratie Personen geregistreerd worden.

Vraag 1a. Ontvangt u klachten van burgers (formeel en informeel bijvoorbeeld protest aan de balie) over het niet registreren van een vreemde nationaliteit?

- Ja
- Nee, nooit

Vraag 1b. Hoe vaak is dit naar inschatting gebeurd in de eerste helft van 2015?

..... Keer

Vraag 1c. Waar gingen deze klachten meestal over? Omschrijf kort het typeklacht dat het meeste voorkomt.

Vraag 2a. Ontvangt u van uw medewerkers van Burgerzaken klachten over het uitvoeren van hun taken, naar aanleiding van het niet meer registreren van een vreemde nationaliteit?

- Ja
- Nee, nooit

B. Invoering bestuurlijke boete

Met de inwerkingtreding van de Wet BRP is de bestuurlijke boete als een nieuw instrument geïntroduceerd voor de handhaving van de plichten die burgers hebben, volgens de Wet BRP. Het college van B&W kan een bestuurlijke boete van ten hoogste 325 euro opleggen vanwege een overtreding van de artikelen 2.38, 2.39, 2.40, vijfde lid, 2.43 tot en met 2.47, 2.50, 2.51 en 2.52 Wet BRP.

Vraag 3a. Wanneer is de bestuurlijke boete in het kader van de Wet BRP bij uw gemeente ingevoerd (datum)?

- Dit was voorzien op... (hierna datum in te vullen bij vraag 3b)
- Dit is voorzien op... (hierna datum in te vullen bij vraag 3c)
- Niet ingevoerd (hierna in te vullen waarom niet bij vraag 3d)

Vraag 3b. De bestuurlijke boete in het kader van de Wet BRP is ingevoerd op:

Vraag 3c. De bestuurlijke boete in het kader van de Wet BRP wordt ingevoerd op:

Vraag 3d. Waarom wordt de bestuurlijke boete in het kader van de Wet BRP niet ingevoerd bij uw gemeente?

Vraag 4. Hoe vaak is de bestuurlijke boete opgelegd in uw gemeente, ter handhaving van de Wet BRP, in de eerste helft van 2015?

- Nooit
- Gemiddeld minder dan 1 keer per maand
- Gemiddeld 1 keer per maand
- Gemiddeld 2 tot 4 keer per maand
- Gemiddeld 4 of meer keer per maand
- Weet ik niet

Vraag 5. Is de kwaliteit van de basisregistratie personen in uw gemeente verbeterd door het invoeren van de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Vraag 6. Ervaart u een preventieve werking van de invoering van een bestuurlijke boete in uw gemeente?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Vraag 7. Bij welke overtredingen wordt de bestuurlijke boete gebruikt door uw gemeente?

- Als er niet wordt voldaan aan de plicht om aangifte te doen van adreswijziging of vertrek uit Nederland.
- Als iemand geen informatie verstrekt ten behoeve van een adresonderzoek.
- Als iemand bewust toelaat dat een ander zich inschrijft op zijn/haar woonadres, terwijl die persoon daar niet woont.
- Als iemand zich voor het eerst in Nederland inschrijft en gevraagde bewijsstukken niet

- of niet op tijd inlevert. Bijvoorbeeld een geboorteakte of een huwelijksakte.
- Anders, namelijk:

Vraag 8a. Wat is de verhouding tussen de baten (betere kwaliteit van de basisregistratie personen) en lasten (de inspanningen die het uw gemeente kost) met de invoering van de bestuurlijke boete?

- De baten zijn groter dan de lasten
- De lasten zijn groter dan de baten
- De baten en lasten zijn in balans
- Weet ik niet

Vraag 8b. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel B?

C. Aanwijzing toezichthouder BRP

Art. 4.2 van de Wet BRP verplicht het college van B&W om ambtenaren aan te wijzen die belast zijn met het toezicht op de naleving van de verplichtingen van de burger. Gemeenten moeten hiervoor een besluit publiceren dat deze ambtenaren aanwijst. Deze ambtenaren hebben dan de bevoegdheden van een toezichthouder als bedoeld in hoofdstuk 5 van de Algemene wet bestuursrecht, zoals de bevoegdheid inzage van een identiteitsdocument of medewerking te vorderen.

Vraag 9. Heeft uw gemeente op dit moment ambtenaren die als toezichthouder op de naleving van de verplichtingen van de burger actief zijn?

- Ja
- Nee

Vraag 10a. Heeft dit een toegevoegde waarde, volgens u?

- Ja
- Nee

Vraag 10b. Waarom? Kunt u uw antwoord toelichten?

Vraag 11. Hoeveel toezichthouders heeft u aangesteld?

-toezichthouders
- Geen enkele

Vraag 12. Welke taken zijn aan deze toezichthouder toebedeeld?

- Bestuurlijke boete opleggen
- Huisbezoek
- Controle identiteit
- Vordering (zakelijke) gegevens
- Anders, namelijk:.....

Vraag 13a. Is de kwaliteit van de basisregistratie personen in uw gemeente verbeterd door de activiteiten van toezichthouders BRP?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Vraag 13b. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel C?

D. Toestemming van de burger voor verstrekking aan derden

De Wet BRP kent de mogelijkheid tot verstrekking van bepaalde persoonsgegevens aan derden, mits daar vooraf aan deze derde schriftelijke toestemming voor is gegeven door de burger. **(art. 3.6, lid 1 onder b en art. 3.9, lid 1 onder a).**

Vraag 14. Hoe vaak zijn er gegevens verstrekt aan derden op basis van schriftelijke toestemming van de burger, in het eerste half jaar van 2015?

-keer
- Geen enkele keer

Vraag 15. Kunt u aangeven hoeveel van deze verstrekkingen aan derden zijn gedaan op basis van een éénmalige toestemming van de burger?

- keer
- Nee, dat weet ik niet

Vraag 16. Hoeveel verstrekkingen aan derden zijn gedaan op basis van een toestemming van de burger zonder beperking? Bijvoorbeeld op basis van de looptijd van een contract.

-keer
- Geen enkele keer

Vraag 17. In hoeveel van deze gevallen heeft de gemeente zelf aan de burger de schriftelijke toestemming voor de verstrekking aan derden gevraagd?

-keer
- Geen enkele keer

Vraag 18. Aan welk type instellingen werden in het eerste half jaar 2015 gegevens verstrekt, op basis van schriftelijke toestemming van de burger?

- Telecombedrijven
- Banken
- Advocaten
- Onderzoekers
- Zorgaanbieders
- Particulieren
- Anders, namelijk:...
- Geen

Vraag 19a. Kost deze mogelijkheid van verstrekking aan derden na toestemming van de burger nu meer of minder tijd, ten opzichte van de oude situatie (Wet GBA)?

- Meer tijd
- Minder tijd
- Gelijk gebleven

Vraag 19b. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel D?

E. Bewaren bescheiden omtrent gegevensverstrekkingen

In de Wet BRP is de minimale bewaartijd van bescheiden met betrekking tot gegevensverstrekking vastgesteld op 20 jaar. Het betreft hier alleen de verstrekkingen door de gemeente en verzoeken om inzage in deze verstrekkingen.

Vraag 20a. Is uw gemeente al tot implementatie overgegaan om de bescheiden m.b.t. gegevensverstrekking 20 jaar te bewaren?

- Ja
- Dit is voorzien met ingang van...
- Nee

Vraag 20b. Dit is voorzien met ingang van:

Vraag 21a. Is uw gemeente tegen problemen aangelopen bij het nu 20 jaren lang moeten bewaren van bescheiden?

- Ja, namelijk:.....
- Nee
- Weet ik niet

Vraag 21b. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel E?

F. Aangifte van vertrek

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Wet BRP dienen alle vertrekkende personen met hetzelfde woonadres in persoon te verschijnen bij de gemeente voor aangifte van vertrek, wanneer niet alle op dat adres ingeschreven personen tegelijkertijd naar het buitenland vertrekken. Deze maatregel is bedoeld om huwelijksdwang, (toekomstige) gedwongen achterlating en kinderontvoering te voorkomen. Onder de Wet GBA was het niet verplicht om persoonlijk aan de balie te komen bij een aangifte van vertrek naar het buitenland.

Vraag 22. Is deze wijziging in uw gemeente geïmplementeerd?

- Ja, alle vertrekkende personen moeten aan de balie verschijnen
- Ja, *alleen* gerelateerden moeten aan de balie verschijnen
- Nee

Vraag 23. Leidt de nieuwe verplichting om in persoon aan de balie te komen bij vertrek tot problemen in uw gemeente?

- Ja, namelijk:.....
- Nee
- Weet ik niet

Vraag 24. Is er in vergelijking tot de oude situatie (wet GBA) iets veranderd in het aantal meldingen door uw gemeente van vermoedens van huwelijksdwang, achterlating of kinderontvoering bij het meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling?

- Ja, er zijn meer meldingen dan voorheen gedaan
- Ja, er zijn minder meldingen dan voorheen gedaan
- Nee, er is weinig veranderd
- Weet ik niet

Vraag 25a. Hebben de gewijzigde procedures rond aangifte van vertrek invloed gehad op de tijdsbelasting van uw medewerkers?

- De tijdsbelasting is toegenomen
- De tijdsbelasting is afgenomen

- De tijdsbelasting is gelijk gebleven
- Weet ik niet

Vraag 25b. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel F?

G. Briefadres

De Wet GBA kende de mogelijkheid van een briefadres op aangifte van de burger bij het ontbreken van een briefadres. De Wet BRP maakt het ook mogelijk om ambtshalve een briefadres toe te kennen. Het college van B&W kan ambtshalve een briefadres toekennen als het woonadres ontbreekt en er geen aangifte van een briefadres wordt gedaan, terwijl de persoon wel degelijk in de gemeente verblijft of als het opnemen van een woonadres in de basisregistratie personen naar het oordeel van de burgemeester om veiligheidsredenen niet wenselijk is. Daarnaast kan de briefadresgever nu zowel een ingezetene in de basisregistratie personen als een rechtspersoon zijn.

Vraag 26. Hoe veel briefadressen zijn ambtshalve in uw gemeente in de eerste helft van 2015 toegekend?

-briefadressen
- Weet ik niet

Vraag 27. Hoe vaak is in de eerste helft van 2015 een briefadres ambtshalve toegekend om veiligheidsredenen?

-keer
- Weet ik niet

Vraag 28. Hoeveel rechtspersonen zijn op dit moment briefadresgever?

rechtspersonen (bij benadering invullen)

Weet ik niet

Vraag 29a. Na welke termijn wordt er gecontroleerd of het aanhouden van een briefadres nog terecht is?

- Gemiddeld na maanden
- Weet ik niet

Vraag 29b. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel G?

H. Verklaring onder eed of belofte

Nieuw in de Wet BRP is dat de gegevens niet aan een verklaring onder eed of belofte mogen worden ontleend dan, nadat deze gegevens voor zover mogelijk zijn geverifieerd door raadpleging van de basisregistratie, andere registers of geschriften die door de betrokkene zijn overgelegd. (art. 2.10, vierde lid)

Vraag 30a. Hoe vaak is er een verklaring onder eed of belofte afgegeven in de eerste helft van 2015?

- Ja, namelijk (aantal keer invullen):
- Nooit
- Weet ik niet

Vraag 30b. Hoe vaak heeft u bij de verificatie van deze verklaringen de basisregistratie personen en/of andere bronnen kunnen raadplegen in de eerste helft van 2015?

- Ja, namelijk (aantal keer invullen):
- Nooit
- Weet ik niet

Vraag 30c. Waren de middelen hiervoor beschikbaar in de eerste helft van 2015?

- Ja, wij deden het altijd al zo
- Ja, wij hebben nieuw budget
- Nee
- Weet ik niet

Vraag 30d. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel H?

I. Verblijfsadres

Ingezetenen worden in de basisregistratie personen geregistreerd op een woonadres in de gemeente of op een briefadres. Van niet ingezetenen, die naar verwachting niet langer dan vier maanden in een half jaar in Nederland verblijven, wordt geen adres in Nederland geregistreerd (wel het buitenlandse adres).

Vraag 31a. Heeft uw gemeente ten behoeve van gemeentelijke (handhavings)taken behoefte aan het actuele verblijfsadres in Nederland van in uw gemeente verblijvende niet ingezetenen?

- Ja (geef hierna aan voor welke taken en waarom)
- Nee

Vraag 31b. Voor welke taken en waarom?

Beschrijf hieronder kort en bondig aan welke taak (of taken) het betreft.

Vraag 31c. Heeft u nog opmerkingen over onderdeel I?

Vraag 32. Heeft u tot slot nog vragen en/of opmerkingen over dit onderzoek die u graag wilt delen?

Bijlage III

Deelnemers focusgroepen

Bijlage III: Deelnemers focusgroepen

Focusgroep Burgerzaken 01-02-2016

Gemeente Cuijk, Grave en Mill en Sint Hubert (gemeentelijke samenwerking)
Gemeente Heiloo
Gemeente Putten
Gemeente Leeuwarden
Gemeente Terschelling
Gemeente Wageningen
Gemeente Zeist

Focusgroep Gemeenten als buitengemeentelijke afnemer 02-02-2016

Gemeente Amsterdam
Gemeente Deventer
Gemeente Haarlem
Gemeente Hof van Twente
Gemeente Venlo
Gemeente Weert
Gemeente Westland
Gemeente Wijdmeren
Gemeente Zeist

Focusgroep Burgerzaken 03-02-2016

Gemeente Asten
Gemeente Montfoort
Gemeente Nijmegen
Gemeente Utrecht
Gemeente Rotterdam
Gemeente Vlaardingen

Focusgroep Afnemers 04-02-2016

APG
Belastingdienst
Centraal Bureau voor de Statiek
Justitiële Informatie Dienst
Kamer van Koophandel
Nationale Politie